

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คู่มือองค์ความรู้

การจัดการความรู้

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ
เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน
พึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ

พศ.ดร.ยุวดี พรรณารพงค์ และคณะ

กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม

ภายใต้แผนงานการสร้างเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรมเพื่อยกระดับศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖
(การพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ)

การจัดการความรู้

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์
วัฒนธรรมไทยทรงดำเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ

วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน ได้น้อมนำปรัชญาแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหิตราชาธิเบศรามาธิบติจักรีนฤเบศรสยามมินทรราชิราช(รัชกาลที่ 9) มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรมโดยเริ่มจากความพอประมาณ คือ ทำบนพื้นฐานความรู้ความสามารถและเป็นการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบความพอเพียง โดยเน้นการให้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล และมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนการประกอบอาชีพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาที่ทำให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีสุข

การจัดการความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ เป็นการนำความรู้จากวัฒนธรรมวิถีชีวิตไทยทรงดำ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำเพื่อช่วยในการส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ยุวดี พรธาราพงศ์ และคณะ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ง
บทที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1
1.1 ความเป็นมาของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1
1.2 องค์ประกอบของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	5
1.3 ชุมชนพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	8
บทที่ 2 อัตลักษณ์ วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน	13
2.1 ความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ	13
2.2 ความเป็นมาของไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน	20
2.3 การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	36
บทที่ 3 องค์ความรู้ด้านศิลปะและการออกแบบ	41
3.1 การออกแบบสัญลักษณ์ มาสคอต สื่อประชาสัมพันธ์	41
3.2 การออกแบบประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ	45
บทที่ 4 องค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไทยทรงดำ	55
4.1 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	55
4.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์	68
4.3 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์	60
4.4 การออกแบบโคมไฟตกแต่งบ้าน	62
4.5 การออกแบบลายจากลายปักไทยทรงดำ	70
4.6 การออกแบบผลิตภัณฑ์พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ	79

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 องค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	85
5.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	85
5.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้า นื่องไทยทรงดำ	86
5.3 การออกแบบตุ๊กตาระบายสี ไทยทรงดำ	102
บทที่ 6 การบริหารจัดการและการวิเคราะห์ต้นทุน	117
6.1 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	117
6.2 การบริหารจัดการและการคิดต้นทุนราคา	118
6.3 ข้อดีของการรู้ต้นทุนการขาย	121
6.4 แผนการตลาด ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ	123
เอกสารอ้างอิง	129

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง	3
ภาพที่ 2 หมู่บ้านหัวเขาจีน	21
ภาพที่ 3 จู๊บผัก	28
ภาพที่ 4 แกงหน่อส้ม	30
ภาพที่ 5 แกงโฮะ(ปลาเล็กปลาน้อย)	30
ภาพที่ 6 แกงผำ	31
ภาพที่ 7 ควายลุย	31
ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า	33
ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์กระเป่า ตะกร้าจักสาน	33
ภาพที่ 10 ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน	34
ภาพที่ 11 แผนที่ท่องเที่ยวศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน	35
ภาพที่ 12 วิถีชีวิตไทยทรงดำ	37
ภาพที่ 13 ภาพร่างมาสคอตประติมากรรมไทยทรงดำ	46
ภาพที่ 14 แสดงอัตลักษณ์ไทยทรงดำบนประติมากรรมมาสคอต	47
ภาพที่ 15 ต้นแบบมาสคอตประติมากรรมไทยทรงดำวัสดุดินน้ำมัน	48
ภาพที่ 16 การเปรียบเทียบ ต้นแบบกับเท่าจริง	49
ภาพที่ 17 ประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ วัสดุโฟม	50
ภาพที่ 18 กระบวนการตกแต่งประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ	50
ภาพที่ 19 กระบวนการทำสีประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ	51
ภาพที่ 20 การแสดงการติดตั้งประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ	52

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 21 แสดงการเข้าถ่ายภาพ จุดเช็คอิน ชุมชนท่องเที่ยว บ้านหัวเขาจีน	53
ภาพที่ 22 บรรยากาศการเข้าถ่ายภาพ ตอนกลางคืน	53
ภาพที่ 23 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	56
ภาพที่ 24 โคมไฟ ผ้าไทยทรงดำ	63
ภาพที่ 25 การร่างแบบโคมไฟ ผ้าไทยทรงดำ	63
ภาพที่ 26 อุปกรณ์การทำโคมไฟจากผ้าไทยทรงดำ	64
ภาพที่ 27 โครงโคมไฟ มุมมองต่างๆ	65
ภาพที่ 28 การติดผ้าขาวม้า	66
ภาพที่ 29 โคมไฟผ้าขาวม้า	67
ภาพที่ 30 โคมไฟลายผ้าไทยทรงดำ	68
ภาพที่ 31 โคมไฟ ลายผ้าปักไทยทรงดำเมื่อเปิดไฟ	69
ภาพที่ 32 เสื้อยืดผ้าลายผ้าปักไทยทรงดำ	70
ภาพที่ 33 ถุงผ้าลายผ้าปักไทยทรงดำ	71
ภาพที่ 34 พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ	80
ภาพที่ 35 อุปกรณ์ทำพวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ	80
ภาพที่ 36 พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ ผสมลวดลายจักสาน	83
ภาพที่ 37 ภาพร่าง กระปุกออมสิน รูปแบบต่างๆ	86
ภาพที่ 38 แสดงการสรุปผลการออกแบบตามอัตลักษณ์ไทยทรงดำ	87
ภาพที่ 39 ต้นแบบน้องไทยทรงดำ	88
ภาพที่ 40 กั้นพิมพ์ แบ่ง 3 ส่วน	89
ภาพที่ 41 ตีปั๊มพลาสติกลงบนต้นแบบ	90

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 42 แม่พิมพ์ทุบ	90
ภาพที่ 43 ต้นแบบกระปุกออมสิน นื่องไทยทรงดำ หล่อปูนพลาสติกอร์	91
ภาพที่ 44 กั้นพิมพ์ด้วยดินน้ำมัน	92
ภาพที่ 45 ทายางซิลิโคน	92
ภาพที่ 46 ทายางซิลิโคนและใส่ผ้าก๊อต	93
ภาพที่ 47 วัสดุเรซินและอุปกรณ์ในการผสมทำพิมพ์ครอบ	93
ภาพที่ 48 ครอบพิมพ์ด้วยเรซิน	94
ภาพที่ 49 แม่พิมพ์ยาซิลิโคน หน้า หลัง สำหรับหล่อปูน	94
ภาพที่ 50 เทปูนพลาสติกอร์ในพิมพ์	95
ภาพที่ 51 กระปุกออมสินนื่องไทยทรงดำ	95
ภาพที่ 52 ชุดอุปกรณ์ระบายสีกระปุกออมสิน ไทยทรงดำ	96
ภาพที่ 53 ระบายสีดวงตา	97
ภาพที่ 54 ระบายสีส่วนใบหน้า แก้ม ปาก ตา	98
ภาพที่ 55 ระบายสีผม	99
ภาพที่ 56 ระบายสีชุดเครื่องแต่งกาย	100
ภาพที่ 57 กระปุกออมสินตุ๊กตาไทยทรงดำ แบบต่างๆ	101
ภาพที่ 58 ชุดความรู้จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ	103
ภาพที่ 59 ชุดอุปกรณ์ทำพิมพ์ยางซิลิโคน	104
ภาพที่ 60 ตุ๊กตาวางในแก้วพลาสติกใส	105

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 61 ตุ๊กตาวางในแก้วพลาสติกใส ใส่ยางซิลิโคน	105
ภาพที่ 62 พิมพ์ยางซิลิโคน	106
ภาพที่ 63 เทปูนพลาสติกในพิมพ์ตุ๊กตา	107
ภาพที่ 64 ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ ปูนพลาสติก	107
ภาพที่ 65 การบรรจุจัดชุดตุ๊กตาระบายสี ไทยทรงดำ	108
ภาพที่ 66 การบรรจุตุ๊กตาระบายสี ไทยทรงดำ จำนวนมาก	108
ภาพที่ 67 ชุดอุปกรณ์ระบายสี	109
ภาพที่ 68 ระบายสีใบหน้าตุ๊กตา	110
ภาพที่ 69 ระบายสีแก้มตุ๊กตา	110
ภาพที่ 70 ระบายสีผ้าเปี้ยว	111
ภาพที่ 71 รายละเอียดสีผ้าเปี้ยว	111
ภาพที่ 72 ระบายสีกะหล่ำ	112
ภาพที่ 73 ระบายสีผม เสื้อ และผ้าจีน	112
ภาพที่ 74 ระบายสีตกแต่งส่วนตา ปาก และลายผ้าจีน	113
ภาพที่ 75 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ตุ๊กตาไทยทรงดำ	113
ภาพที่ 76 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำพร้อมบรรจุภัณฑ์	114
ภาพที่ 77 บรรจุภัณฑ์สำหรับใส่ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำ	115
ภาพที่ 78 แสดงต้นทุนการผลิต	120
ภาพที่ 79 ผลิตภัณฑ์ชุดระบายสี ตุ๊กตาไทยทรงดำ	126
ภาพที่ 80 จัดจำหน่าย ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน	128
ภาพที่ 81 จัดจำหน่ายโดยการออกบูธแสดงงาน	128

1

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1.1 ความเป็นมาของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2 องค์ประกอบของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3 ชุมชนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 1

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหิตราชาธิเบศรามาธิบดีจักรีนฤเบศรสยามมินทรราชาธิราช(รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

1.1 ความเป็นมาของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา ที่มีหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางกระบวนการขับเคลื่อนทุนทางสังคมเริ่มจากปัญหาชุมชน โดยทั่วไปแล้วคนในชุมชน จะกระตือรือร้นรวมกลุ่มกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อ

ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน การสร้างสำนึกร่วมกันในการร่วมมือกันแก้ปัญหาเกิดขึ้นอย่างธรรมชาติ นำมาซึ่งกระบวนการของการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน เพื่อสร้างและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน เมื่อการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จชุมชนจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่นๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และร่วมมือกันสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการดำเนินชีวิต โดยน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นปรัชญานำทางชีวิตรวมทั้งเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการรับผลกระทบใดๆ ที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้ต้องอาศัย ความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการทุกขั้นตอนขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มีความสมดุล มั่นคง ยั่งยืนในชีวิต (ครอบครัว) เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่เราใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่ว่าจะ เป็น ดิน น้ำป่าไม้ แร่ธาตุในการผลิตเพื่อบริโภคเองบ้างหรือเพื่อแลกเปลี่ยนตาม ความเหมาะสม โดยไม่เกินระดับความสามารถในการจ่ายของตนเอง ทั้งใน ปัจจุบันและอนาคตโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ เกิดความสมดุล มั่น คง ยั่งยืนในชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

พอเพียง แปลว่า พึ่งตนเอง (Self - Sufficiency)

พอเพียง หมายความว่า มีอยู่มีกิน ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราแต่ว่า “พอ” บางอย่างอาจดูฟุ่มเฟือยแต่ถ้าทำให้เกิดความสุข ไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ก็สามารถทำได้เศรษฐกิจพอเพียง มิได้ให้หมายความแต่เพียงว่าให้ทำกินทำใช้เอง แต่ถ้าเรามีเหลือใช้เหลือกินก็ควรเอื้อเพื่อ แบ่งปัน ให้ผู้อื่นบ้าง อันจะทำให้เกิด ความสุขอย่างแท้จริง คือ สุขใจ

ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยและไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และเมื่อพิจารณาวัฒนธรรมและประเพณีที่มีอยู่ในสังคมไทยจะเห็นได้ว่า ความพอประมาณเป็นแนวปฏิบัติที่มีมานาน สังเกตได้จากลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทยที่ เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือฟุ่มเฟือยจนเกินกว่าศักยภาพของตน อีกทั้งรู้จักช่วยเหลือ เกื้อกูลแก่กันโดยการแบ่งปันส่วนที่สามารถหาได้เกินกว่าความต้องการของตนไปสู่ผู้ที่ด้อยกว่าในสังคม

ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าความมีเหตุผลในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการตัดสินใจและการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และความมีเหตุผลจึงเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเองโดยใช้ความรู้ และความรอบคอบในการถ่วงรอก่อนกระทำการใดๆ ความมีเหตุผลสามารถเติบโตได้ตามกาลเวลา ด้วยการฝึกฝน แก้ปัญหา จากระดับจิตใจและความคิดต่อเหตุการณ์ภายนอกที่มีความผันผวนตลอดเวลา โดยคำนึงถึงผลของการกระทำว่าอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องหรือไม่ประการณ์

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีไว้ในตัว (Self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ไกล ระบบภูมิคุ้มกันในตัว อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเกิดจากความไม่ประมาท ความมีเหตุผลความพอประมาณ โดยหลีกเลี่ยงความต้องการที่เกินพอของเราเอง การมีวินัยในตนเองจะสามารถปกป้องตนเองจากกระแสบริโภคนิยม การแข่งขันด้านฐานะทางสังคม ไม่ให้มากระทบกับมาตรฐานการครองชีพของ

เรา หรือเกิดจากการที่พยายามจะสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นให้เป็นกลไกรองรับวงจรทุกข์ สุข ของชีวิตตลอดจนเป็นภูมิคุ้มกันของครอบครัวและสังคมและภูมิคุ้มกันในตัวก็เป็นปัจจัยเสริมสร้างให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีเหตุผล

ลักษณะทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดี มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกล่าวคือ ความมีเหตุผล เป็นกระบวนการเสริมสร้างให้ความพอใจเป็นไปอย่างพอประมาณ และระดับความพอประมาณ จำเป็นต้องพอเพียงในเชิงการสร้างภูมิคุ้มกันตัว

1.2 องค์ประกอบของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบในการพัฒนา ใน 4 ด้านได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อย่างเป็นองค์รวมคือไม่แยกส่วนแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผลทั้ง 4 มิติ เราสามารถจำแนกรายละเอียดของแต่ละมิติได้ดังนี้

วัตถุ หมายถึง วัตถุต่างๆ เชิงกายภาพ ที่มนุษย์สร้าง หรือ ประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุดิบ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย เสื้อผ้า อาหารที่อยู่อาศัยต่างๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะผลิตไว้ใช้เองได้ หรือใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันดังเช่นในอดีต ในยุคปัจจุบันก็สามารถซื้อหามาเพื่อบริโภค ได้โดยเงินทุนองค์ประกอบนี้ จึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ หรือเงินทุนเป็นหลัก แต่ในกระบวนการผลิตวัตถุต่างๆ เหล่านี้ก็จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่นๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นปัจจัยประกอบร่วมด้วย

สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น การไว้เนื้อเชื่อใจกัน การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคร่งครัด การมีกฎหมายและระบบยุติธรรมที่เชื่อถือได้ว่าเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

การมีความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีปรองดองของหมู่คณะและในสังคม การมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ครอบครัวอบอุ่น เครือญาติสามัคคี การจัดระบบสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่างๆทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีตัวอย่างให้เห็นอยู่ มากมายในหลายๆ ประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบันว่าปัจจัยทางด้านสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา เพราะการพัฒนาไม่ว่าจะด้านใดๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีหรือราบรื่น หรือไม่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์และความสุขอย่างต่อเนื่องได้ หากสังคมอ่อนแอ พื้นฐานจิตใจของคนในสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลัก ศีลธรรม กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์คนไม่สามัคคีกัน

สิ่งแวดล้อม รวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ทิศทางการลม คลื่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยการผลิตและบริการ แล้วยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลัง ที่จำเป็นต้องพึงพิงทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต และการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ ศาสนา ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพวัฒนธรรมการกิน อาหารพื้นเมือง การอยู่ของผู้คน การรักษาสุขภาพ การแต่งตัว ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ การแสดง โบราณสถาน ต่างๆ เป็นต้น วัฒนธรรมมีความสำคัญ

อย่างมากในการปกป้องถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากวัฒนธรรมจะเป็นต้น ทุนสำคัญ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ทั้งในการผลิต การให้บริการ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ(Product identity/differentiation) ในระยะยาว การพัฒนาที่สมดุลนั้นก็ควรสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ ของคนในท้องถิ่นแล้วจึงค่อยๆ ต่อยอดพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนา สร้างความแตกแยกหรือความแปลกแยกขึ้นในสังคม และในขณะเดียวกัน ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน/ชนชาติ ไม่ให้ถูกกลืนหายไปกล่าวโดยสรุปคือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นแนวคิดหลักการและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสถานะแวดล้อมความมีเหตุมีผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตโดยใช้ความรู้ต่างๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวังควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี ละอายที่จะทำความชั่วเกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและชีวิตอื่นๆ เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกันร่วมสร้างสรรค์พลังในทางบวกอย่างรู้จัก สามัคคี นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สุดและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ

1.3 ชุมชนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนพึ่งตนเองแนวทางการพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนขึ้น เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองตามพระราชกระแสที่ว่า “ระเบิดจากข้างใน” มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับเสียก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชน หมู่บ้าน ที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว คือ การให้ครอบครัว ชุมชน หรือหมู่บ้านมีความพร้อม มีความเข้มแข็งเสียก่อน เมื่อคนในชุมชนพร้อมแล้ว ก็จะสามารถเปิดเอาความพร้อมภายในที่มีอยู่ข้างในตนเอง ทั้งความคิด ความร่วมมือ ความสามัคคี ออกมาพัฒนา สร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้เอง ตามหลักยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยประเด็นยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชนนั้น ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งตามหลักนโยบายของภาครัฐได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระดับท้องถิ่นหรือชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดมาจากประสบการณ์และความสามารถ ฝีมือซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบททางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การร่วมมือซึ่งกันและกัน รวมทั้งทุนทางธรรมชาติที่เอื้อต่อการนำมาแปร

รูปให้เป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาเพื่อสร้างอาชีพ รายได้ที่จะนำมาซึ่งการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ชุมชนเข้มแข็งและมีคุณภาพซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางสังคม วัฒนธรรม และ ธรรมชาติ

หลักการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริตเห็นประโยชน์ส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง

2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงเป็นอิสระความพอดีด้านสังคม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่า เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศ ให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น

หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ

ประการที่ 1 เป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไร ของเกษตรกรในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกร ดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือการลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภค บริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำปลา ไก่ เป็ด ไข่ หมู ไม้ ผล พืชผัก ฯลฯ

ประการที่ 2 เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชุมชน ทั้งนี้ กลุ่มชุมชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อชุมชน

เหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่ 3 เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

2

2.1 ความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ

2.2 ความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ บ้านห้วยเขาเงิน

2.3 การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

อัตลักษณ์ วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน

2.1 ความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ

ไทยทรงดำ มีชื่อที่เรียกขานแตกต่างกันออกไป เช่น ลาวโซ่ง ลาวซ่ง ลาวทรงดำ ไทยโซ่ง ไทยดำ ไทยซ่งดำ ไตดำ ไตซ่งดำ ผู้ไทยดำ ไทยทรงดำ เป็นกลุ่มชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ที่เคยตั้งถิ่นฐานที่เวียดนามโดยอาศัยอยู่ตาม แม่น้ำแดงและแม่น้ำดำในเวียดนามเหนือและได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2423 มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศเวียดนาม เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2322 ร่วมกับบรรดาชาวลาวกุ่มต่างๆ ตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่จังหวัดเพชรบุรี หลังจากนั้นจึงขยายออกไปซึ่งวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่งค่อนข้างเข้มแข็ง ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

เมื่อชาวไทยกลุ่มนี้อพยพเข้ามาในประเทศไทยก็เรียกว่า “ลาวโซ่ง” หรือ “ไทยทรงดำ” (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2540) ซึ่งเห็นชัดเจนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกว่า “ไทย” นำหน้าชื่อกลุ่มชนหรือกลุ่มภาษา เพื่อการเน้นถึงความเป็นชาติและความเป็นไทยจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และข้อมูลทางภาษาศาสตร์ มีความเห็นพ้องกันว่าควรพิจารณาคำนำหน้าชื่อภาษาไทยถิ่นต่างเหล่านี้ใหม่ ตามกลุ่มภาษาที่แท้จริง คือ กลุ่มภาษาลาวก็ควรใช้คำนำหน้าชื่อว่า “ลาว” ได้แก่ ลาวใต้ ลาวเวียง และลาวครั่ง กลุ่มภาษาไทยก็ควรใช้คำนำหน้าว่า “ไทย” ได้แก่ ภาษาไทดำ และไทวน (วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2528)

คนไทยที่รู้จักกันในนาม “ไทดำ” หรือ “ลาวโซ่ง” ในปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จำนวนกว่า 90 ล้านคนที่อาศัย อยู่ในดินแดนของชาติอื่น ซึ่งจำแนกได้ถึง 80 กลุ่ม ชาติพันธุ์ไทดำพบได้ใน 4 ประเทศ ได้แก่ จีน ลาว ไทย และเวียดนามตะวันออกเฉียงเหนือ พวกเขาเชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาเกิดขึ้นในภูมิภาคสิบสองจุไทยซึ่งเป็นบ้านเกิดของชาวไทดำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอพยพไปยังประเทศอื่นๆ เนื่องจากเกิดความขัดแย้ง หรือย้ายถิ่นฐาน ไปยังดินแดนที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น ท่ามกลางการอนุรักษ์แบบดั้งเดิมของชาวไทดำ ปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยต้องการให้เรียกว่าพวกเขาว่า “ไทดำ” มากกว่า “ลาวโซ่ง” วิถีชีวิตภาษาถิ่นวัฒนธรรม และประเพณีของพวกเขาได้รับอิทธิพลบางส่วนจากศาสนาพุทธ แต่ประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมทั้งหมดยังคงได้รับการอนุรักษ์ไว้ในบางประเทศมีข้อจำกัดในการแสดงออกของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของไทดำในพื้นที่สาธารณะ ทำให้ชาวไทดำจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง โดยที่ชาวไทดำได้ยอมรับวัฒนธรรมของชาวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เคารพสิทธิ ประเพณี วัฒนธรรม ยอมรับและปฏิบัติตามโดยไม่สูญเสียความเป็นตัวตน เช่นเดียวกับที่สังคมชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำต่างยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ทั้งชาวไทยและชาวไทดำจึงสามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทยด้ายังคงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนในสังคมของความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประวัติการอพยพของไทยทรงดำเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ชาวไทยทรงดำอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอันเนื่องมาจากเหตุที่บ้านเมืองของชาวไทยทรงดำในสิบสองจุไทยมีขนาดเล็กและตั้งอยู่ในบริเวณกึ่งกลางระหว่างเวียดนามกับลาว ซึ่งต่างทำสงครามกันอยู่เสมอ ชาวไทยทรงดำจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงภัยที่เกิดจากสงครามได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานไปมาระหว่างสองประเทศนี้ในลักษณะสมัครใจ และถูกกวาดต้อนแม้การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยก็มีสาเหตุและลักษณะการโยกย้ายที่ไม่แตกต่างกันโดยเฉพาะการโยกย้ายด้วยเหตุผลทางสงครามมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าไทยทรงดำได้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายครั้งๆ ที่สำคัญๆ มีอยู่ 3 ครั้ง คือ (บุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545)

ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2322 ในสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ยกทัพไปตีเมืองลาวและหัวเมืองขึ้นทั้งปวงไว้ในอำนาจทั้งหมดและได้กวาดต้อนครอบครัว ชาวลาวกลุ่มต่างๆ รวมทั้งชาวลาวทรงดำ (ไทยทรงดำ) บริเวณที่ราบพรวนพินท์ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของชาวลาวทรงดำเอง เพราะถิ่นฐานเดิมของลาวทรงดำอยู่ติดกับญวนจึงเกิดสงครามขึ้นบ่อยครั้ง พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงต้องการกำลังคนเพื่อมาทดแทนพลเมืองที่เสียชีวิตเนื่องจากสงคราม เพราะใน พ.ศ. 2310 เกิดสงครามขึ้นจึงทำให้เสียพลไปจำนวนมาก พลเมืองบางส่วนต้องตายเพราะขาดแคลนอาหาร เมืองต่างๆ จึงมีพลเมืองเหลืออยู่น้อยมาก สงครามชิงหัวเมืองลาวในสมัยกรุงธนบุรีก็เป็นเหตุให้ทหารที่รบเสียชีวิตอีกมากดังนั้นพระเจ้ากรุงธนบุรี

จึงต้องรวบรวมผู้คนมาเพิ่มเติมทดแทนเพื่อให้มีจำนวนมากพอ แม้จะเป็นกำลังป้องกันเมืองแล้ว ยังใช้เกณฑ์ไปราชการสงครามอีกด้วยสำหรับลาวทรงดำโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี

ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2335 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก หลังจากไทยสามารถมีอำนาจเหนือเมือง ลาวได้ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี เมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระองค์ทรงมีนโยบายให้เมืองเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลางการควบคุมหัวเมืองลาวทั้งหลาย จึงแต่งตั้งให้เจ้านันทเสน ราชบุตรองค์โต ของเจ้าสิรินบุญสาร เป็นเจ้าเมืองเวียงจันทน์ ในปี พ.ศ. 2335เมืองพวน เมืองแกง เอาใจออกห่างจะไปขึ้นกับญวน ซึ่งอยู่ใกล้กัน เจ้านันทเสนจึงยกกองทัพไปตีได้ แล้วกวาดต้อนลาวพวน ลาวทรงดำ และส่งลาวเหล่านี้ลงมายังกรุงเทพฯ เพื่อเป็นบรรณาการ และเป็นข้อแลกเปลี่ยน โดยจะทูลขอชนชาวลาวเวียงจันทน์ที่ถูกกวาดต้อนไปจากเมืองเวียงจันทน์ ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีกลับคืนไปเวียงจันทน์ ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกไม่ทรงอนุญาต จึงเป็นเหตุให้เจ้านันทเสนคิดก่อการรบ แต่แผนการล้มเหลว พระองค์จึงถูกถอดถอนออกจากเจ้าเมืองเวียงจันทน์ รัชกาลที่ 1 ทรงโปรดเกล้าให้ชาวลาวเวียงไปอยู่ที่ จังหวัดสระบุรี ลาวพวนไปอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรีและไทรค้ำมาอยู่ที่หมู่บ้านหนองเลา หรือ หนองลาว (หนองปรัง) ตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี

ครั้งที่ 3 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคนี้เกิดสงครามครั้งสำคัญระหว่างไทยกับ ลาว เรียกว่า “สงครามกบฏเจ้าอนุวงศ์” (พ.ศ.2369

- 2371) โดยที่เจ้าจันทน์ใน พ.ศ.2347 ก็ได้สืบทอดแนวความคิดนี้ต่อมา และได้เตรียมการกอบกู้เอกราชที่จะแยกลาวให้เป็นอิสระจากไทยอย่างเจียบๆ จนกระทั่งเหตุการณ์ถึงขั้นวิกฤต เมื่อเจ้าอนุวงศ์ไม่ประสบความสำเร็จในการปราบทูลของชาวลาวเวียงจันทน์ที่ถูกกวาดต้อนมาครั้งแรอยู่ที่เมืองสระบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี เจ้าอนุวงศ์จึงดำเนินการกอบกู้เอกราช พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งกองทหารขึ้นไปปราบถึง 4 กองทัพ โดยมีกรมพระราชวังบวรฯ เป็นแม่ทัพหลวง สามารถตีเวียงจันทน์และหัวเมืองรายทางที่ขึ้นกับเวียงจันทน์รวมทั้งหัวเมืองลาวไกลเคียงทั้งหมดลงมากรุงเทพฯ เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังตัวเจ้าอนุวงศ์ได้ขนย้ายทรัพย์สินลงเรือหนีไปฝั่งเมืองญวนก่อนเสียเมืองขณะเมื่อกองทัพไทยทำศึกสงครามปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์อยู่นั้น เมืองพวนได้ก่อกบฏโดยไปเข้ากับฝ่ายญวน และสร้างชนวนสงครามระหว่างไทยกับญวน จึงทำให้ญวนถือโอกาสยึดหัวเมืองลาวต่างๆ ที่อยู่ใกล้เขตแดนของตน เช่น หัวพันทั้งห้าทั้งหก ประกอบด้วยเมืองเหิม เมืองเชียงดอ เมืองข่าเหนือ เมืองข่าใต้เมืองไสย และเมืองซอน ซึ่งอยู่ในเขตสิบสองจุไทและเมืองพวนพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดฯ ให้พระธรรมมาเป็นแม่ทัพคุมกองทัพไปตั้งอยู่ที่เมืองหลวงพระบางแล้วจึงแต่งตั้งให้เจ้าราชภัยยกกองทัพไปตีเมืองพวน และให้เจ้าอุ่นแก้ว เจ้าสัญญาชัย และเจ้าแก่นคำ ยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองแฉก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2376 จนถึงปี พ.ศ. 2378 กองทัพไทยจึงได้รับชัยชนะพร้อมทั้งได้กวาดต้อนชาวลาวพวน และลาวทรงดำ

หลังจากปราบหัวเมืองลาวต่างๆ ได้แล้วทางกรุงเทพฯ ได้มอบให้เมืองพวนอยู่ในความดูแลของเมืองหลวงพระบาง ในปี พ.ศ. 2379 เมืองทิม เมืองดอย

เมืองครว มีความกระตือรือร้นต่อเมืองหลวงพระบาง เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ แห่งเมืองหลวงพระบาง จึงแต่งตั้งให้ท้าวพระยาศรีมหานาม นำลาวทรงดำ ลงมามอบต่อกรุงเทพฯ ต่อมาในปี พ.ศ.2381 เจ้าอุปราชกับเจ้าราชวงศ์ทะเลาะวิวาทกัน เจ้าราชวงศ์ถือโอกาสคุมลาวทรงดำไปอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเอาความดีความชอบให้แก่ตัวเอง แต่เนื่องจาก ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ลาวทรงดำจึงอพยพเคลื่อนย้าย ครอบครัวย้ายไปอยู่ที่บ้านสะพานยายหน (สะพานยี่หน) เวียงคอย และวังตะโก และอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ.2382 จดหมายเหตุเกี่ยวกับเขมรและญวนได้บันทึกไว้ว่า เมืองหลวงพระบางส่งตัวลาวทรงดำที่กวาดต้อนมาได้จากเมืองแกลงจำนวนร้อยคนเศษ ลงมาถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ กรุงเทพฯ (ประชุมพงศาวดารเล่ม 42, 2507 อ้างถึงในบุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545)ไทยทรงดำที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น มีชาวไทยทรงดำตระกูลหนึ่งมีศักดิ์เป็นท้าวเพี้ย (ตำแหน่งข้าราชการหัวเมืองสมัยโบราณ) ซึ่งเป็นบุตรหลานของพระยาเถิน เป็นหัวหน้าควบคุมชาวไทยทรงดำลงมา เมื่อมาถึงจังหวัดเพชรบุรีก็พาพวกตนมาอยู่ที่ตำบลท่าแร่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีอีกครั้งหนึ่ง แต่บรรดาเพี้ยและผู้ใหญ่ที่ติดตามมาด้วยไม่พอใจ เพราะอยู่ที่ ตำบลท่าแร่เป็นที่โล่งแจ้งเกินไป แต่กลับพอใจภูมิประเทศทางด้านตะวันตกของตัวเมืองมากกว่า เพราะมี ความเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับถิ่นฐานเดิม ซึ่งมี ป่าเขา ลำเนาไพร จึงขอตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลสะพาน ยายหน (ปัจจุบันขึ้นอยู่กับตำบลไร่ส้ม) ทางการกือนุญาติ ต่อมาท้าวเพี้ยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงไชยภักดี” (นามเดิมว่า พอน หรือ ผ่อน) จน

เมื่ออายุประมาณ 70 ปี ก็ถึงแก่กรรม บุตรชายของท่านชื่อว่า “นุด” ได้ตำแหน่งหลวงไชยภักดีแทนบิดา จนกระทั่งบุตรของหลวงไชยภักดี (นุด) รุ่นหลานเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งหลวงภักดีรุ่นสุดท้ายของชาวไทยทรงดำ เมื่อบ้านเมืองได้เปลี่ยนระบบการปกครองตำแหน่งนี้จึงสิ้นสุดลงแต่นั้นมา (เหรียญเพชร ตาลวันนา, 2507 อ้างถึงในบุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระนครคีรีบนเขาวิ้งเป็นที่ประทับแรม และทรงโปรดเกล้าฯ ให้บุตรหลานของชาวไทยทรงดำมาเป็นเด็กชา ซึ่งมีหน้าที่รับใช้พระราชวัง ตลอดจนหามพระคานขึ้นลงเขาวิ้ง ทำให้เป็นที่โปรดปรานของเจ้านายหลายๆ พระองค์ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาแก่พวกไทยทรงดำที่เป็นเด็กชาเป็นอันมาก เด็กชาเหล่านี้แต่งกายตามความนิยมของเผ่าตน คือสวมกางเกงขายาวสีดำ ขาแคบเกือบถึง ข้อเท้า สวมเสื้อดำแขนยาวถึงข้อมือ ลำตัวเสื้อยาวปิดสะโพก ติดกระดุมเงินมียอดตุ้มแหลมๆ กลมๆ และคาดกระเป่า ซึ่งทำจากผ้ามีสายกระเป่าสองข้างเพื่อคาดเอวไว้ แต่ถ้าเป็นการรับเสด็จจะสวมเสื้อยาวซึ่งเรียกกันว่า “เสื้อฮี” (เหรียญเพชร ตาลวันนา, 2507 อ้างถึงในบุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545)

จากหลักฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรีได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติราชการเทียบเท่าชาวไทยโดยทั่วไป ทำให้ชาวไทยทรงดำสืบลูกหลานมาอย่างต่อเนื่องจึงเกิดการขยายกลุ่มชนไทยทรงดำไปยังอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเพชรบุรี ในช่วงระยะเวลากว่า 200 กว่าปีที่ผ่านมามาชาวไทยทรงดำอพยพออกจากพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ในช่วงระยะเวลากว่า 200 กว่า

ปีที่ผ่านมาชาวไทยทรงดำอพยพออกจากพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ไปตั้งหลักแหล่งในจังหวัดใกล้เคียงและขยายพื้นที่ออกไปไกลถึงจังหวัดเลย โดยมีข้อสันนิษฐานว่าพวกเขาพยายามกลับเมืองแกงแต่ก็ไปไม่ถึง (มนตรี ศรีบุษรา, 2522) นอกจากนี้ยังพบชาวไทยทรงดำที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรีไปอยู่ในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี พิษณุโลก พิจิตร สุโขทัย ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี (นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล, 2532)

2.2 ความเป็นมาของไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน

บ้านหัวเขาจีน เป็นนามเรียกขานถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนชาติพันธุ์หนึ่งเรียกว่าไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) กลุ่มคนที่เรียกตนเองว่าไทยทรงดำนี้ได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากดินแดนที่ห่างไกล และได้เข้ามาจับจองชัยภูมิที่เห็นเหมาะสมกับการดำรงชีพและได้ตั้งชื่อชุมชนนี้ว่าบ้านหัวเขาจีนเนื่องจากมนุษย์ของจีนในอดีตจะมีทะเลล้อมรอบและได้มีพ่อค้าชาวจีนนำเรือสำเภามาซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าบริเวณนี้ แต่ได้เกิดอุบัติเหตุเรือสำเภาแตกหัวเรือมาติดอยู่กับภูเขาจึงเรียกว่า หัวเขาจีน ต่อมาได้ใช้เป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหัวเขาจีน” มาจนถึงปัจจุบันนี้ (ข้อมูลที่มีการบันทึกเป็นตำนาน หรือ คำบอกเล่าของบรรพบุรุษ)

บ้านหัวเขาจีน อยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบลห้วยยางโทน เขตอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีตรงเขตเชื่อมต่อกับจังหวัดเพชรบุรี โดยบ้านหัวเขาจีน เป็นนามเรียกขาน ถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่ม ชนชาติพันธุ์หนึ่งเรียกว่า “ไทยทรงดำ” ตามประวัติกล่าวว่า ชาวไทยทรงดำได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากดินแดนที่ห่างไกล และได้เข้ามาจับจองในขณะนั้นเป็นหมู่บ้านที่ยังคงรักษา และอนุรักษ์ประเพณี

วัฒนธรรมการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต แบบดั้งเดิมของชาวบ้านไทย

ทรงดำไว้อย่างเหนียว

ภาพที่ 2 หมู่บ้านหัวเขาจีน

เรื่องเล่าขาน นามชื่อหมู่บ้าน

“บ้านหัวเขาจีน” เล่าขานตำนานต่อกันมาว่า เนื่องจากบ้านหัวเขาจีนในอดีตจะมีทะเลล้อมรอบและได้มีพ่อค้าชาวจีนนำเรือสำเภามาซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าบริเวณนี้ แต่ได้เกิดอุบัติเหตุเรือสำเภาแตก หัวเรือมาติดอยู่กับเขาจึงเรียกว่า หัวเขาจีน ต่อมาได้ใช้เป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหัวเขาจีน” มาจนถึงปัจจุบัน

2.2.1 ลักษณะที่อยู่อาศัย

บ้านชาวไทยทรงดำในอดีตชาวไททรงดำนิยมทำเรือนแบบหลังคาโค้งทรงกระดองเต่า ซึ่งมีขนาดเล็กและเป็นแบบดั้งเดิมที่มีการใช้ไม้ไผ่เป็นโครงสร้างส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยแข็งแรง ส่วนเรือนแบบหลังคาตรง เป็นรูปทรงของเรือนในสมัยนี้ ใช้อ้อยจริงเป็นโครงสร้างผสมกับไม้ไผ่ที่ใช้เป็นส่วนประกอบอื่นๆ เช่น ฝาเรือน ระเบียง เป็นต้น การแบ่งห้องนอนของชาวไททรงดำ

รูปแบบและลักษณะบ้านของไททรงดำ

เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง มีบันไดขึ้นสองทาง คือ ด้านหน้าเรือนและด้านหลังของเรือนวัสดุที่ใช้สร้างจากไม้จริงและไม้ไผ่ผสมกันมีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วนที่ชัดเจน คือ เฉลียงหรือ“ก่ว่าน”อยู่ทางด้านหัวเรือนส่วนกลางเรือนจะเป็นที่อยู่หลับนอนมีการกั้นผนังด้วยไม้อย่างแน่นหนาและส่วนท้ายเรือนจะเป็นชานภายในตัวเรือนเป็นที่โล่งตามแนวยาวจำนวนของห้องเสาะจะเป็นเลขคู่ตามความเชื่อที่เป็นมงคล มีการแบ่งส่วนของห้องนอนไว้ตามช่วงเสาในแนวยาวด้วยการแบ่งห้องนอนจะกั้นตามช่วงเสาซึ่งจะทราบจำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ตามห้องที่กั้นด้วยผ้ามา่าน ห้องแรกของบ้านจะเป็นห้องของผีประจำตระกูลส่วนห้องนอนของผู้อาวุโสหรือพ่อแม่จะอยู่ถัดมาจากนั้นก็จะเป็นห้องของลูกคนโตไล่มาจนถึงลูกคนเล็ก

ส่วนประกอบของเรือนไทดำ

1. บันได เรือนไทดำจะมีทางขึ้นเรือนทั้งด้านหน้าและด้านหลังเรือน หากในสังคมที่เคร่งครัดผู้หญิงจะสามารถใช้ได้เพียงบันไดทางหลังเรือนเท่านั้นส่วนใหญ่บันไดของเรือนที่อยู่ในชนบทจะไม่มีราวบันไดแต่บันไดของเรือนที่อยู่ใน

เมืองจะเพิ่มความปลอดภัยและความสวยงามในการตกแต่งราวบันไดด้วยการฉลุไม้

2. หลังคา วัสดุที่ใช้ทำหลังคาจะเป็นหน้าคากระเบื้องทรงเหลี่ยมหรือกระเบื้องว่าว และกระเบื้องลอน บางทีก็จะพบกระเบื้องที่ทำมาจากหินชนวนซึ่งวัสดุเหล่านี้จะประยุกต์ใช้ตามสิ่งแวดล้อมและความนิยมของแต่ละเมืองในเขตชนบทจะนิยมใช้หน้าคามุงหลังคาส่วนเขตเมืองก็จะใช้กระเบื้องแทนเหนือจั่วเรือนด้านหน้าเรือนจะมี“เขากุด”ประดับอยู่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเขาคายทำจากไม้เป็นรูปแบบที่ต่างกันไปตามความต้องการของเจ้าของเรือนและช่างซึ่งสัมพันธ์กับสถานะทางสังคมของเจ้าของเรือนปัจจุบันจะทำมาจากไม้สองชั้นวางไขว้กันแล้วแกะลวดลาย

รูปแบบของเขากุดที่ทำมาจากไม้แกะเป็นลวดลายต่างๆ

เสา ทำมาจากไม้จริงทั้งท่อน เนื่องจากมีความแข็งแรงทนทานสูงกว่าไม้ไผ่รูปทรงของเสาเป็นทรงกระบอกมีความยาวตั้งแต่พื้นจนถึงชายหลังคา ลักษณะการตั้งเสาคจะไม่ใช้วิธีการฝังแต่จะวางบนก้อนหินขนาดใหญ่โดยไม่มีกรยึดปัจจุบันมีการปรับมาใช้ฐานรองที่ทำให้สะดวกโดยการหล่อปูนซีเมนต์ให้สูงขึ้นมาในระดับหนึ่งแล้วจึงนำเสาวางไว้บนฐานซีเมนต์นั้น

คาน โครงสร้างของคานใช้ไม้จริงเช่นเดียวกับเสาซึ่งมีทั้งการใช้ไม้ทรงกลมทั้งท่อนและแบบปรับแต่งไม้ให้เป็นทรงสี่เหลี่ยม วิธีการประกอบชิ้นส่วนต่างๆ นั้นจะใช้ลิ้มและเดือย โดยช่างจะใช้ลิ้วในการเจาะรูไม้และทำสลักเพื่อประกอบไม้เข้าด้วยกันวิธีการนี้จะทำให้โครงสร้างของเรือนแข็งแรงในส่วนของโครงสร้างหลังคาจะใช้ไม้ไผ่ในการยึดกระเบื้องและหน้าคาเพราะเป็นวัสดุที่มีขนาดเล็กและเบาช่วยลดน้ำหนักของหลังคาได้

ผ้าเรือนและพื้นเรือนแต่ละหลังจะมีการผสมผสานของวัสดุในการทำผ้า เรือนหลากหลายชนิด วัสดุที่นิยมใช้มี 3 ชนิดคือ ไม้กระดานไม้ไผ่สานและผ้าที่ทำมาจากดินผสมกับฟางซึ่งมีลักษณะคล้ายปูน นิยมใช้มากในส่วนที่เป็นคร้ว ไม้ที่ใช้ที่พื้นเรือนจะเป็นไม้จริงที่แต่งทรงให้เป็นแผ่นบางหลัง ก็ใช้ไม้ไผ่ทั้งปล้องแล้วสับไม้ให้เป็นผืน

เรือนคร้ว เดิมที่ชาวไทยทรงดำไม่มีเรือนคร้วแยกออกมาอย่างเป็นทางการเหมือนปัจจุบันที่สร้างเรือนคร้วแทนชาน เพราะเตาหรือจี่ไฟในภาษาไทยคำนั้นจะอยู่ภายในตัวเรือน โดยเตามีลักษณะเป็นกระบะทรงสี่เหลี่ยม มีก้นหินวางอยู่ ใช้ฟืนและถ่านเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเตาแบบนี้เหมือนกับที่คนไทยใช้กันในสมัยก่อน เหนือเตาขึ้นไปจะมีไม้ไผ่สานเป็นแผงห้อยอยู่ เพื่อเก็บข้าวของเครื่องใช้ และวัตถุดิบเครื่องปรุงที่ใช้ประกอบอาหาร

ที่มา : <https://art-culture.cmu.ac.th/Lanna/articleDetail/2460>

2.2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวไทยทรงดำมีพื้นฐานการทอผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ทอผ้าใช้ในครัวเรือน โดยมีผ้าชิ้นลายแดงโม ที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชนเผ่ามีการสืบทอดภูมิปัญญาสู่ชนรุ่นหลัง จึงเกิดพัฒนาการการทอผ้าที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์และความต้องการของผู้ที่สนใจการทอผ้าชาวผ้า คือ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการทอผ้าในชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำแปดเด็ก คาดเอว โปกหัว เสาคัตรีในพิธีต่างๆ ฯลฯ ดังนั้น ชุมชนจึงเกิดความคิดเพื่อรวมกลุ่มในการทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ให้กับครอบครัว ผลลัพธ์ผ้าชาวผ้าทอมือได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกเนื่องจากมีสีสันที่สวยงาม สีสันไม่ตก

2.2.3 วัฒนธรรมการแต่งกาย

สมัยก่อนลาวโซ่งมีการแต่งกายโดยนำผ้าฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นฝ้าย โดยนำมาทอผ้าพื้นสีขาวนำสีธรรมชาติมาย้อม เช่น เปลือกไม้ต่างๆ (ต้นประดู่, ต้นคราม ลูกมะเกลือ) นำมาย้อมเพื่อให้เกิดสีสันบนผืนผ้า อดีตชาวไทยทางดำ (ลาวโซ่ง) ส่วนใหญ่การแต่งกายด้วยเครื่องนุ่มห่มที่มีสีดำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำก็ว่าได้ ชาวไทยทรงดำยังนับถือ ผีบรรพบุรุษ หรือผีประจำเรือนของตนเองอีกด้วยเชื่อว่า ผีเรือน คือผู้คุ้มครองปกป้อง ผู้คน และบ้านเรือนให้อยู่ร่วมกันได้ และยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

การแต่งกายด้วยเครื่องนุ่มห่มที่มีสีดำเป็นส่วนใหญ่ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ โดยสีที่สำคัญในผืนผ้าของไทยทรงดำ ซึ่งมีความหมายดังนี้

1. สีเหลือง คือ ความรัก ความสามัคคี
2. สีดำ คือ ความเข้มแข็ง
3. สีขาว คือ ความบริสุทธิ์
4. สีเขียว คือ ความสมบูรณ์
5. สีแดง คือ เลือดเนื้อ

ลักษณะทรงผมของสุภาพสตรีชาวไทยทรงดำ มี จำนวน 8 ทรง คือ

1. ทรงเอี่ยมไหล่ หรือ เอี่ยมไร
2. ทรงลับปิ่น(ลับปลิ้น ลับปิ่น)
3. ทรงจุกผม
4. ทรงขอดกระตอก
5. ทรงชอกชอย
6. ทรงปิ่นเกล้าชอย

7. ทรงปั้นเกล้าต่าง

8. ทรงปั้นเกล้าตก

การแต่งกายของชาวไทยทรงดำ เน้นด้วยผ้าสีดำหรือสีกรมท่า โดยแบ่งออกเป็นของผู้ชายและผู้หญิง การแต่งกายผู้ชาย คือ ใส่เสื้อไทติดกระดุมเงิน ตั้งแต่ 11 เม็ดขึ้นไป สวมช่วงก้อม หรือ (กางเกงขาสั้น) คาดด้วยสายคาดเอว หรือ (ฝักเอว) ใส่เสื้อฮีชายในชุดพิธีกรรม การแต่งกายผู้หญิง คือ ใส่เสื้อก้อมติดกระดุมเงินไม่เกิน 11 เม็ด ฮ้างผ้าชิ้นลายแดงโม ทรงหน้าว้าว หรือหน้าสั้นหลังยาว ผาดบ่าด้วยผ้าเปียว สะพายกะเหล็บ ใส่เสื้อฮีหญิงในชุดพิธีกรรม

การแต่งกายของชายไทยทรงดำ

การแต่งกายของผู้ชาย กางเกงมี 2 แบบ ช่วงก้อม กับ ช่วงฮี เสื้อฮี เสื้อฮี งานไม่เป็นพิธี ใช้ช่วงก้อม กับเสื้อไท งานพิธี ช่วงฮีหรือกางเกงขายาว และเสื้อฮี หากใส่เสื้อไทนิยมคาดกระป่องบุหรี่ปูหรือเงิน เสื้อฮีเป็นเสื้อคอตั้ง ไม่มีปกตรงแขนยาว ตรงสะโพกจะบานออกติดกระดุมถี่เท่าใดแสดงถึงเป็นคนละเอียดรอบคอบ นิยมติด 19 เม็ด 21 เม็ด 27 เม็ด กระดุม 1 ชุดเรียกว่า 1 ชุ่ม จะติดจำนวนคี่ ดังนั้นหากใครติดรังดุมมากเท่าใดญาติต้องช่วยใส่ลูกกระดุมให้เป็นการแสดงออกถึงการเอื้ออาทรต่อกัน ผ้าขาวม้าลาวโซ่งนิยมพาดบ่า หรือ โปกศีรษะ ผ้าขาวม้าจะเป็นลายต่างๆ ไม่เป็นตาสีเหลี่ยม สีที่ใช้คั้นผ้าขาวม้าเป็นสีหลักดังกล่าว พันมกจะเป็นสีขาวไม่นิยมพื้นสีดำ เสื้อฮีชาย ที่คอเดินด้ายหลาย สีชายเสื้อด้านในตกแต่งด้วยเอื้อแล้ว ด้านข้างตัวเสื้อจะเย็บขอกุด เป็นจุดสวยที่จะโชว์ คือบริเวณนี้เพราะอยู่ด้านนอก ใต้รักแร้ จะตกแต่งด้วยเอื้อแล้ว ไม่มีเสื้อชั้นในหรือกางเกงใน กางเกงในใช้ช่วงก้อม

การแต่งกายของหญิงไทยทรงดำ

การแต่งกายของผู้หญิง มีแบบเป็นพิธี และไม่เป็นพิธี แบบไม่เป็นพิธี หญิงนุ่งผ้าถุงลายแดงโมกับเสื้อก้อม ผ่าสไบต้องใช้เป็นประจำสำหรับคล้องคอ

เวลาคุยกับหนุ่ม เอาไว้พอผมมีให้หยุดเวลาทำงานหรือพันเอวหรือสะโพกเวลาทำงานเพื่อให้กระชับหรือนุ่งผ้าตาทหมีเอาไว้ใช้ในพิธีเสน ซึ่งสิ่งของสวยงามไปให้ผีใช้ แบบเป็นพิธี นุ่งผ้าขึ้นตาทหมีหรือผ้าขึ้นลายแดงโมกับเสื้อฮี การใส่เสื้อฮี หมายถึง การแต่งกายอย่างเรียบร้อยแสดงถึงความเคารพ การใส่เสื้อฮีจะใส่ด้านที่ไม่มีลวดลายสวยงาม สำหรับด้านในของเสื้อฮีใช้ในการคลุมโคงศพเพียงอย่างเดียว คลุมทั้งศพผู้หญิงหรือศพผู้ชาย แต่ใช้เสื้อฮีผู้หญิงไม่ใช่เสื้อฮีผู้ชาย แม้กระทั่งแต่งกายให้ศพ ก็ต้องใส่เสื้อฮี เพื่อที่จะได้ไปเฝ้าถน และต้องใส่ด้านที่คนมีชีวิตใส่ เสื้อฮีใช้ในงานมงคลและอวมงคล บอกถึงฐานะของผู้ใส่ว่าเป็นเขยหรือสะใภ้

2.2.4 วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

วัฒนธรรมห้าไห ห้าไหในครัวไทยทรงดำที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย ไทเกลือ ไทปลาร้า ไทหน่อไม้ตอง ไทมะขามเปียก และไทพริก ห้าอย่างนี้ เป็นเครื่องปรุงสำคัญของอาหารลาวโซ่ง เป็นอาหารหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตและเลอรสปลายลิ้น ปรนปรุขึ้นตามวัตถุดิบที่มีอยู่รายรอบบ้าน ตามสภาพแวดล้อมและฤดูกาล หลังคาแบบลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ

อาหารพื้นเมือง ชาวไทยทรงดำนิยมรับประทานอาหารรสจัด จะมีพริกพราวน (มะเข่น) เป็นเครื่องเทศบดบอเกอเอกลักษณ์ประจำชนเผ่าอาหารหลัก เช่น เผ็ด เค็ม เปรี้ยว และในพิธีกรรม ส่วนใหญ่จะมี แกงหน่อสั้ม เลือดดำ แกงผำ ผักจู้บ ผัดเผ็ดไส้หมู แจ่วเอือดตัน รวมอยู่ด้วย เป็นต้น

ภาพที่ 3 จ๊ับผัก

จ๊ับผักหรือ ยำผักจ๊ับ เป็นอาหารรสจัดของชาวไทยทรงดำ ซึ่งแต่เดิมใช้ผักพื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ผักหวานป่า โดยในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เป็นฤดูกาลที่ผักหวานป่า แดกยอดอ่อนพร้อมกับเห็ดลม ขึ้นตามตอไม้แห้งในป่า ชาวไทยทรงดำจึงนำผักหวานมาจ๊ับกับเห็ดสด เห็ดลม เป็นอาหารยอดนิยมในฤดูร้อน ต่อมาจึงวิวัฒนาการใช้ผักทั่วไป เช่น ถั่วฝักยาว ถั่วพู มะเขือพวง ตำลึง ฯลฯ นอกจากนี้แล้ว ผักจ๊ับ ยังเป็นอาหารใช้ในพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ เช่น พิธีเสนเรือน พิธีปาดตง โดยจะรับประทานหลังจากพิธีเสร็จแล้วประมาณตอนกลางวัน เรียกว่า " แลงกลางเฮือน " หมายถึง กินอาหารกลางบ้าน ซึ่งจ๊ับผักที่ใช้ในพิธีจะต้องนำไปจ๊ับในกะล่อหอง (ห้องผี) เท่านั้น

คุณค่าทางอาหาร มีกากใยอาหารมาก ส่วนประกอบที่มาจากสมุนไพร โดยเฉพาะกระเทียมมีคุณค่าสูง มีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก วิตามินซี บี๑ และบี ๒ ไนอะซิน เบต้าแคโรทีน ซีลีเนียม เจอร์เรเนียม อัลลิซิน ผักหวานแก้โรคตา เลือดกำเดาไหล

เครื่องปรุง/ส่วนผสม

1. ผักลวก(ผักหวานป่า/เห็ดบด,เห็ดลม/ถั่วฝักยาว/ผักบุ้ง/มะเขือพวง/
ถั่วพู ฯลฯ)
2. เนื้อหมูต้มสับหยาบ-เนื้อปลาอย่าง-ปลาหนึ่ง (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
3. พริกพราวน (มะเข็ญ)
4. พริกแห้งป่น(เผา)
5. หอมแดงเผา
6. กระเทียมเผา
7. ข่าสด
8. น้ำปลาร้าต้มสุก

ขั้นตอน/วิธีทำ

1. นำผักลวกพอสุก แล้วหันใส่ภาชนะไว้
2. สับเนื้อหมูต้มหยาบ ๆ ถ้าเป็นปลาเอาแต่เนื้อ
3. นำหอม กระเทียม พริกแห้งเผา
4. นำหมูสับหยาบหรือเนื้อปลาอย่างใดอย่างหนึ่งต้มให้สุก
5. โขลกพริกพราวน หอมเผา กระเทียมเผา ข่าสด พริกแห้งเผา และหาก
ใส่เนื้อปลาให้นำไปโขลกรวมกันด้วย
6. นำผักต้ม เครื่องปรุงที่โขลก และเนื้อหมูสับต้มสุกมาคลุก ปรุงด้วย
น้ำปลาร้าต้มสุก

ภาพที่ 4 แกงหน่อส้ม

ภาพที่ 5 แกงโฮะโฮะ (ปลาเล็กปลาน้อย)

ภาพที่ 6 แกงผำ

ภาพที่ 7 ควายลุย

2.2.5 สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

กลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำ เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของสตรีในหมู่บ้านที่มีความรู้และความสามารถในการทอผ้า ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ซึ่งการรวมกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2542 โดยความรู้ ความสามารถของสตรีในหมู่บ้านในการพัฒนาการทอผ้าจากพื้นบ้าน เช่น ผ้าลายแดงโม ผ้าขาวม้า ผ้าเป็ยว เสื้อฮี เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือไทยทรงดำที่มีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปซึ่งการดำเนินกิจกรรมจากวิถีชีวิตของชาวบ้านห้วเขาเงินได้น้อมนำปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช(รัชกาลที่ 9) มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรมโดยเริ่มจากความพอประมาณ คือ ทำบนพื้นฐานความรู้ความสามารถและเป็นการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบความพอเพียง โดยเน้นการให้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล คือ การรวมกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์ผ้าขาม้า

ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์กระเป๋า ตะกร้าจักสาน

2.2.6 ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเข่าจีน

ภาพที่ 10 ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเข่าจีน

ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เป็นศูนย์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ให้คนทั่วไปที่สนใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยทรงดำ สามารถมาศึกษา ดูงานได้ นอกจากนั้นที่นี่ยังเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะและกลุ่มอาชีพเสริมสตรีทอผ้า ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนก็ว่าได้ บ้านของชาวไทยทรงดำ เป็นเรือนลาวทรงสูง ใต้ถุนโปร่งเป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งใช้เป็นที่ทอผ้าของกลุ่มสตรี ส่วนหลังคาจะเป็นทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่วมี “ชอกูด” เป็นสัญลักษณ์ (ชอกูด คือ ไม้แคะสลักเป็นกิ่งคล้ายเขาควยไขว้กัน) เรือนลาวเพื่อชมเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้จำนวนมากวางเรียงรายอยู่ขวามือของทางเข้า พื้นที่กลางเรือนใช้วาง ผ้าแต่ละลวดลาย “เข็นด้าย” ซึ่งทำด้วยไม้

มีขนาดใหญ่่มาก เห็นด้ายใช้สำหรับพันด้ายแยกสีเป็นหลอดๆตามจำนวนที่ต้องใช้ในการทอ

ภาพที่ 11 แผนที่ท่องเที่ยวศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาเงิน

2.3 การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทาง“เศรษฐกิจพอเพียง” ตาม“แนวพระราชดำริ”เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนา ที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท

ชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน มีความเป็นอยู่แบบชนบทประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม มีความรัก ความสามัคคี และเอื้ออาทรต่อกัน โดยมีวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามเป็นศูนย์รวมจิตใจ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ (ผีบ้านผีเรือน) จะมีการเซ่นไหว้กันในเดือนหก แแปด สิบสองของทุกปี ซึ่งชาวไทยทรงดำ(ลาวโซ่ง) เรียกว่า เสนบ้าน เสนเรือน สมาชิกในครอบครัวจะได้รับการสอนให้รู้จักและนับถือผีบรรพบุรุษประจำตระกูลของตน ทุกครอบครัวร่วมยึดถือกำหนดให้ ครอบครัวที่เป็นต้นผี(ผีตัว) โดยมีการสืบทอดตามบรรพบุรุษ ถ้าผู้ที่ได้รับการสืบทอดเสียชีวิต เรียกว่า ผีผู้ตัว เวลาเซ่นไหว้ต้องฆ่าควายเซ่นไหว้เท่านั้น แต่ถ้าเป็นคนลาวโซ่งทั่วไป ถ้าเสียชีวิตเรียกว่า ผีผู้น้อย ฆ่าหมูเวลาเซ่นไหว้ ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดประเพณี และการกระทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดสิริมงคล โชคดีและมีความสุขในครอบครัว ญาติพี่น้องที่อยู่ไกล หรือใกล้ จะต้องกลับมาร่วมประกอบพิธี

ภาพที่ 12 วิถีชีวิตไทยทรงดำ

การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านหัวเขาสิน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาสิน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ปลูกผัก ทำนาทำไร่อ้อย ตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกับการสืบทอด ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ทอผ้าใช้กันเองโดยมีผ้าซิ่นลายแดงไหม เป็นอัตลักษณ์สำคัญของชาวไทยทรงดำแล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น การทำเครื่องจักสาน เช่น ตะกร้า ชะลอม กะเหล็บ เป็นต้น เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับคนในชุมชน

2. วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำ

หมู่บ้านหัวเขาจีน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นแบบเรียบง่าย ดั้งเดิมได้
จากคำขวัญหมู่บ้าน คือ

“ 5 ไทไทยทรงดำ เลิศล้ำผ้าทอไ้อะหนอรำแคน ดินแดนความพอเพียง ”

คำขวัญทุกประโยคแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของ
ชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน เช่น

ไทไทยทรงดำ คือ มีไทเกลือ ไทข้าวสาร ไทหน่อไม้ดอง ไทปลาร้าและไทมะขามเปียก มีประจำทุกบ้านทำให้ชาวไทยดำบ้านหัวจีนลดค่าใช้จ่ายในการซื้อของ
จากตลาด

เลิศล้ำผ้าทอ คือ ผ้าขาวม้า และเครื่องแต่งกายของชาวไทยดำโดยทอไว้ใช้
เองและเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านหัวเขา
จีนสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้าน

ไ้อะหนอรำแคน คือ ประเพณีอันก่อน พ็อนแคน เป็นการละเล่นของหนุ่ม
สาวชาวไทยทรงดำ โดยหนุ่มสาวโยนให้แกกันเพื่อเป็นการสานสัมพันธ์ของหนุ่มสาว

ดินแดนความพอเพียง คือ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
กับการดำเนินวิถีชีวิตของชาวไทยดำบ้านหัวเขาจีน เช่น การทำบัญชีรายรับ-
รายจ่ายของครัวเรือน ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ชาวไทยทรงดำ
บ้านหัวเขาจีน จึงมีเงินออมมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพหลัก เช่น การทำเกษตร ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการประกอบอาชีพเสริมโดยการเปิดเป็นหมู่บ้าน OTOP เชิงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทำให้เกิดประโยชน์ต่อชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีนหลายด้าน เช่น ด้านการสร้างรายได้ จากการทำโฮมสเตย์ในหมู่บ้านหัวเขาจีนและการผลิตผ้าขาวม้าทอมือ การทำเครื่องจักสาน เป็นต้น ส่วนด้านการลดภาระหนี้สิน คือ การผลิตยาฆ่าแมลงและกำจัดศัตรูพืชจากใบขี้เหล็ก ทำให้ชาวไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนลดต้นทุนทางการเกษตรส่วนด้านสวัสดิการ คือ เมื่อสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินเสียชีวิตให้ศพละ 4,000 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ทุนชาวบ้านกู้ยืมไปทำการเกษตร เมื่อถึงสิ้นปีมีการปันผลกำไรในรูปของดอกเบี้ยให้กับสมาชิก และกลุ่มอาชีพเสริมสตรีทอผ้า มีการผลิตผ้าขาวม้าทอมือ และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆเช่น กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ พวงหรีด เป็นต้น ส่วนรายได้ที่เกิดขึ้นจะนำมาปันผลให้กับสมาชิก

4. ความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงต้นแบบปี พ.ศ. 2555 และมีการรวมกลุ่มต่างๆเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะและกลุ่มอาชีพเสริมสตรีทอผ้า เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชน ที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนการประกอบอาชีพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาที่ทำให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีสุขของชาวบ้านหมู่บ้านหัวเขาจีน

3

3.1 การออกแบบสัญลักษณ์ มาสคอต สื่อประชาสัมพันธ์

3.2 การออกแบบประติมากรรมมาสคอตไทยทรงดำ

องค์ความรู้ด้านศิลปะและการออกแบบ

3.1 การออกแบบสัญลักษณ์ มาสคอต สื่อประชาสัมพันธ์

3.1.1 ความหมายของมาสคอต

มาสคอต คือ การออกแบบตราสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง ด้านความเชื่อ ความเป็นศิริมงคล ชัยมงคลเรียกว่า ตัวนำโชค หรือสัญลักษณ์นำโชค ปัจจุบันสัญลักษณ์นำโชค เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญกับการส่งเสริมธุรกิจและการท่องเที่ยว สามารถเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจในแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ขององค์กรได้ในระยะเวลาอันสั้น สร้างความมีเอกลักษณ์ ความประทับใจและน่าสนใจเมื่อแรกเห็นต่อสาธารณชนได้

ความสำคัญของมาสคอต การออกแบบสัญลักษณ์ในลักษณะรูปภาพสัตว์หรือตัวการ์ตูน เป็นจุดเริ่มต้นก่อนที่จะมาเป็นมาสคอตอย่างที่เราเห็นกันในปัจจุบัน มักจะพบเจอมาสคอตได้บ่อยตามงานกีฬาระดับโลก งานกีฬา โรงเรียน มหาวิทยาลัย งานแสดงสินค้าและพบเห็นได้บ่อยจากงานเปิดตัวสินค้าใหม่ หรือใช้สำหรับการสร้างสีสันให้กับงานอีเวนต์ มาสคอตจะช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับแบรนด์ หน่วยงาน องค์กรและธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กหรือกลุ่มสตาร์ทอัป ธุรกิจเหล่านี้ ล้วนต้องการให้ธุรกิจของตนเองเป็นที่สนใจ เกิดภาพจดจำของแบรนด์หรือ สินค้า มาสคอตที่มีรูปร่างเหมือนคน มาสคอต ที่มีรูปร่างเหมือนสัตว์ มาสคอตที่มีรูปร่างเหมือนวัตถุ สิ่งของ มาสคอต ที่มีรูปร่างเหมือนพืชผัก อาหาร มาสคอตที่มีรูปร่างเป็น

นามธรรมและ มาตรฐานที่มีรูปร่างเป็นมนุษย์ (ประไพพรรณ เปรื่องพงษ์, 2557, น. 85)

มาตรฐาน คือ สิ่งหนึ่งที่สามารถเป็นได้ทั้งสิ่งของ มนุษย์หรือสัตว์ แต่ที่พบเห็นโดยมาก เราจะพบเห็นมาตรฐานที่เป็นตัวละครสัตว์หรือมนุษย์ โดยรับบทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแทนเพื่อเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ โดยประเภทและรูปลักษณ์ของมาตรฐานที่พบเห็นในปัจจุบันมีผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบ ได้แบ่งรูปลักษณ์ของมาตรฐานออกมาหลากหลาย เช่น รูปคน รูปพืชผักผลไม้ รูปวัตถุสิ่งของและรูปสัตว์ เป็นต้น (ไพโรจน์ ธีระประภา, 2546, น. 12-13)

หลักการออกแบบมาตรฐาน เป็นวิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากหลักเกณฑ์ในโครงการประกวดออกแบบมาตรฐานที่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาจากกลุ่มธุรกิจ กลุ่มสตาร์ทอัพ หน่วยงาน โรงเรียน มหาวิทยาลัย ทีมกีฬา หน่วยงานราชการหรือสถาบันต่าง ๆ มาตรฐานเป็นหลักการและเป็นแนวทางนำไปสู่ การออกแบบมาตรฐาน ที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยหลักการออกแบบมาตรฐานเป็นหลักการที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ เป็นเกณฑ์ ข้อพิจารณาแนวทางหรือหลักในกระบวนการออกแบบ มาตรฐาน ซึ่งทำให้กระบวนการออกแบบมีการต่อยอดทางความคิด อย่างเป็นระบบระเบียบมากขึ้น ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้ออกแบบแต่ละท่านสามารถอ้างอิงหลักการเดียวกันอย่างมีมาตรฐาน

กระบวนการออกแบบมาตรฐาน มาตรฐานเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถสร้างภาพลักษณ์และเป็นเครื่องมือที่ไม่ควรมองข้าม ในการช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับแบรนด์ หน่วยงาน องค์กร ธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาด เล็กหรือกลุ่มสตาร์ทอัพ ธุรกิจเหล่านี้ ล้วนต้องการให้ตนเองเป็นที่สนใจ เพิ่มความน่าสนใจให้แก่กลุ่มผู้บริโภคให้หันมามองมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงกระบวนการออกแบบ เมื่อเราต้องการได้ผลงานที่มีคุณภาพ ผ่าน

การทำงานที่มีประสิทธิภาพ เราจำเป็นจะต้องมีการออกแบบกระบวนการที่ดี กระบวนการที่ดีจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อแบรนด์ต่าง ๆ เช่น การประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร ประหยัดงบประมาณ เป็นต้น สิ่งที่เราต้องพิจารณามี 3 ข้อใหญ่ ๆ คือ การระดมความคิด การร่างแบบและการสร้างงานจริง (ไฟโรจน์ ธีระประภา, 2546)

ขั้นตอนการระดมความคิด ขั้นตอนการระดม ความคิด ประกอบไปด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูล
2. การค้นหาข้อมูล
3. การจำแนกข้อมูล
4. การสร้างแนวคิดในการออกแบบ
5. การพัฒนาแนวความคิด
6. การคัดเลือกรูปแบบหรือแนวคิดที่เหมาะสม
7. การหยิบแต่ละแนวคิดมาทำตามแนวคิด
8. การเลือกหาสิ่งลึกลับใจในการออกแบบ

ขั้นตอนการทำภาพร่าง ขั้นตอนการร่างภาพ ความคิด ประกอบไปด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การออกแบบ
2. การสร้างภาพแบบร่าง
3. การพัฒนาแบบร่าง
4. การคลี่คลายลดทอนรายละเอียด
5. การร่างแบบเขียนสีให้เป็นรูปธรรม
6. การนำเสนอแบบ

7. การค้นหาแนวทางในการออกแบบ
8. การทำแบบร่างและปรับรูปแบบอีกครั้ง
9. การเลือกรูปแบบ
10. การสรุปผลรูปแบบจากการคัดเลือก

ขั้นตอนการสร้างงานจริง ขั้นตอนการสร้างงานจริง ประกอบไปด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การนำแบบร่างมาทำให้สำเร็จ
2. การประเมินขนาดงาน
3. การเขียนแบบจริง
4. การหาเทคโนโลยีในการผลิต
5. การจัดเตรียมไฟล์อาร์ตเวิร์ก(Artwork)
6. การลงรายละเอียดสำหรับการนำไปใช้
7. การตรวจสอบความถูกต้อง
8. การผลิตต้นแบบ(Prototype)

การออกแบบประยุกต์ศิลป์ เป็นแนวทางในการนำทัศนธาตุและองค์ประกอบทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น หากต้องการพัฒนาผลงานประยุกต์ศิลป์ในรูปแบบหรือเทคนิคต่างๆไม่ว่าจะเป็นการออกแบบโลโก้ (Logo) การออกแบบมาสคอต(Mascot)หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ฯลฯ จำเป็นจะต้องเอาแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์องค์กร ซึ่งเป็นแนวคิดทางการตลาดสมัยใหม่ มาเป็นข้อคำนึงถึงและเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดในการออกแบบ (Concept Design)

อัตลักษณ์องค์กร Corporate Identity (CI) หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงภาพลักษณ์(Image)ที่ปรากฏต่อสายตาผู้อื่นพร้อมกับแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์(Identity)ขององค์กร โดยอาศัยองค์ประกอบกราฟิก(De

Neve,1992)กล่าวได้ว่า การสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดแก่องค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

3.2 การออกแบบประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

3.2.1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อการออกแบบ ประติมากรรมมาสคอตไทยทรงดำ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และกลุ่มชาวไทยทรงดำ เพื่อนำข้อมูลทางด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรม รูปแบบต่างๆมาทำการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบผลงานที่จะต้องทำออกแบบโดยมีแนวคิดดังนี้

1.อัตลักษณ์ ความเป็นวัฒนธรรมไทยทรงดำ เรื่อง บุคลิกท่าทางในการออกแบบ

2.วัฒนธรรมการแต่งกาย การแต่งกายของชาวไทยทรงดำแสดงอัตลักษณ์ได้ชัดเจน ตามคำเรียกชื่อของชาติพันธุ์ไทดำ หรือไทยทรงดำ

3.วัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งเชื่อมโยงกับการแต่งกาย เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ซึ่งการทอผ้าของไทยทรงดำมีเทคนิควิธีการ ความหมายคุณค่าในตัวลายผ้า ซึ่งสามารถแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้

4.วัฒนธรรมการแต่งกาย สามารถบ่งบอก ความหมายของความเชื่อต่างๆ ในวิถีทางการดำเนินชีวิต

5.พิธีกรรมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

6.ที่อยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำเป็นรูปลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชาวไทยทรงดำ

3.2.2 การร่างภาพ ประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมแนวคิดและได้ทำการร่างภาพประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

ภาพที่ 13 ภาพร่างมาสคอตประติมากรรมไทยทรงดำ

แสดงภาพการร่างภาพ เป็นรูปแบบ 2 มิติ สามารถถ่ายทอดออกมาจากความคิดที่สื่อถึงบุคลิกผู้หญิงไทยทรงดำ ใบหน้ารูปไข่ ทรงรี ใบหน้าอ้มเอิบ ร่างภาพท่าทางเป็นท่ารำ และการแต่งกายด้วยชุดสีดำ ตามแบบวัฒนธรรมการแต่งกายไทยทรงดำ สวมเสื้อเว้าที่สะตือ สวมผ้าซิ่น ผ้าพาดบักคล้องคอด้วยผ้าเปียว สะพายกะเหล็บ

3.2.3 การวิเคราะห์แนวคิดในการออกแบบประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

ภาพที่ 14 แสดงอัตลักษณ์ไทยทรงดำบนประติมากรรมมาสคอต

การวิเคราะห์อัตลักษณ์วัฒนธรรมทำไทยทรงดำ ในผลงานประติมากรรมมาสคอตไทยทรงดำนำรูปแบบ วัฒนธรรมการการรำ รูปร่างผู้หญิงไทยทรงดำ มีรูปร่างอวบ ใบหน้ารูปทรงรี หน้าแบน ทรงผมเป็นแบบทรงป็นเกล้าตัก

วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยทรงดำ ผู้หญิงจะใส่เสื้อก้อมติดกระดุมเงินไม่เกิน 11 เม็ด ตรงสานเหนือสะดือจะเว้าประมาณ 1 นิ้วครึ่ง เพื่อโชว์หน้าท้องและเข็มขัดเงิน ฮ้างผ้าชิ้นลายแดงโม ทรงหน้าว้าว หรือหน้าสั้นหลังยาว ผาดบ่าด้วยผ้าเปียว สะพายกะเหล็บ กระเหล็บคือกระเป๋าใส่เงินจะอยู่ด้านหลังของประติมากรรม

3.2.4 การปั้นต้นแบบประติมากรรมมาสคอตไทยทรงดำ การขึ้นต้นแบบด้วยเทคนิควิธีการปั้นด้วยดินน้ำมัน

ภาพที่ 15 ต้นแบบมาสคอตประติมากรรมไทยทรงดำวัสดุดินน้ำมัน

ลักษณะการปั้นใช้วัสดุดินน้ำมันปั้นเพื่อขึ้นต้นแบบ ขนาดความสูงประมาณ 25 ซม. จากแบบของภาพร่างที่ทำการคัดเลือก เป็นการปั้นแบบลอยตัวในลักษณะ 3 มิติ สามารถมองเห็นได้รอบด้านซึ่งแสดงรายละเอียด ทุกๆ มุมมอง ทั้งด้านหน้า ด้านข้าง ด้านหลัง ด้านบน ด้านล่าง การปั้นต้นแบบนี้สามารถปรับ และแก้ไขได้ ให้ได้สัดส่วนตามที่กำหนด

3.2.4 การสร้างประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

การสร้างประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ ด้วยวิธีการขยายใหญ่ขึ้นจากต้นแบบที่มีขนาดเล็ก ให้ใหญ่ขึ้นด้วยเทคโนโลยี CNC

ภาพที่ 16 การเปรียบเทียบ ต้นแบบ กับเท่าจริง

เทคนิคการใช้เทคโนโลยี CNC เพื่อขยายสเกลจากต้นแบบ ให้เท่าคนจริง ความสูง 160 cm ซึ่งเป็นขนาดความสูงมาตรฐานของหญิงชาวไทยทรงดำ เครื่อง CNC เป็นชื่อย่อของเครื่องจักรกลแบบอัตโนมัติที่เรียกว่า “Computer Numerical Control” ซึ่ง จะ มี การ ทำ งาน ด้วย ระบบ คอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมที่ตัวเครื่องจะทำงานตามรูปแบบ โดยมีต้นแบบจากการขึ้นด้วยวัสดุดินน้ำมันเป็นต้นแบบในการขยายด้วยเครื่อง CNC

ภาพที่ 17 ประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำวัสดุโพลัม

ภาพที่ 18 กระบวนการตกแต่ง ประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

ขั้นตอนต่อไปคือ การขัดเรียบ การขัดเรียบเพื่อให้ตัวประติมากรรมเรียบโดยเริ่มขั้นตอนแรกคือ นำกระดาษทราย(ขัดไม้) เบอร์ 3 และเบอร์ 7 ขัดโพลัมให้เรียบ ตกแต่งรายละเอียดที่ขาดหายไปหรืออุดรูโพลัม ด้วยปูนยิปซัม จากนั้นทำการขัดให้เรียบ ขั้นตอนนี้เป็นการเก็บรายละเอียดแบบหยาบ

เมื่อประติมากรรมเรียบแล้วทาด้วยน้ำยาเคลือบโฟม (ฮาร์ทโคลด์) เพื่อให้โฟมมีความแข็งแรง รอให้แห้ง และทาช้ำอีก 2 รอบ และรอให้แห้งสนิท ต่อจากนั้นพ่นสีรองพื้นสีเทา ให้ทั่ว และใช้สีโป้ว (สีโป้ว คือ พลาสติกประเภทหนึ่งมีลวดลายและลักษณะคล้ายดินเหนียวหรือโดแปง ใช้ในงานก่อสร้างและซ่อมแซมสำหรับเป็นวัสดุอุด และวัสดุกันซึม) อุดรูแต่งในส่วนที่ไม่เรียบ รอแห้งแล้วขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์ 60 และ 180 เมื่อขัดเรียบแล้ว ถ้ายังมีรูหรือยังไม่เรียบให้ใช้สีโป้วนำมาปิดตำแหน่งที่ไม่เรียบแล้วขัดกระดาษทรายทำซ้ำไปเรื่อยๆจนกว่าจะเรียบ

เมื่อประติมากรรมเรียบ สวยงามทั้งหมดแล้ว ทำการลงสีด้วยสีน้ำมัน โดยใช้กาพ่นสีพ่นเพื่อให้สีมีความสวยงาม เรียบเสมอกัน ทำสีให้ตรงกับอัตลักษณ์การแต่งกายของผู้หญิงไทยทรงดำ ชุดสีดำ เสื้อเสื้อก้อมติดกระดุมเงินไม่เกิน 11 เม็ด ผ้าซิ่นลายแดงโม ผ้าเปี้ยว สีขาว (หรือสีอื่นก็ได้ เช่น สีเหลือง สีชมพู) เมื่อทำสีจบแล้วให้พ่นเคลือบเงาให้ทั่วจนเสร็จสมบูรณ์

ภาพที่ 19 กระบวนทำสี ประติมากรรมมาสกอต ไทยทรงดำ

ภาพที่ 20 แสดงการการติดตั้งประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ

นำประติมากรรมที่ทำเสร็จแล้วนำไปติดตั้งด้านหน้า ตำแหน่งหน้าศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ พื้นที่ด้านหน้ามีป้าย ชุมชนท่องเที่ยว บ้านหัวเขาเงิน เป็นจุดถ่ายรูปก่อนเข้าไปศึกษาด้านใน

จุดที่ติดตั้งเป็นตำแหน่งที่ต่อจากป้ายชุมชนท่องเที่ยว บ้านหัวเขาเงิน มุมมองการมองมีลักษณะการมองเห็นที่ชัดเจน ความสูงของประติมากรรม สูง 160 ซม.ระดับความสูงเท่าคนจริง เหมาะสมกับการยืนถ่ายรูป นักท่องเที่ยวจะยืนถ่ายเป็นกลุ่มหรือจะนั่ง หรือถ่ายคนเดียว ประติมากรรมมาสคอต จะสร้างให้ภาพฉากหน้ามีความน่าสนใจเป็นการเพิ่มมิติให้กับภาพถ่าย และดึงดูดสายตาผู้ชมมากขึ้น เพิ่มเนื้อหาเรื่องราวรายละเอียดที่สมบูรณ์ขึ้น

ตำแหน่งการถ่ายภาพสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้จัดวางองค์ประกอบในการเข้าถ่ายภาพให้ครบเนื้อหาเรื่องราวของวัฒนธรรมไทยทรงดำ พื้นหลังเป็นบ้านไทยทรงดำ ด้านหน้าวางตำแหน่งป้ายชุมชนท่องเที่ยว บ้านหัวเขาเงิน และประติมากรรมมาสคอต ไทยทรงดำ ซึ่งตำแหน่งการวางเป็นจุด

ดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาถ่ายภาพและศึกษาวัฒนธรรมไทยทรงดำ
ได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 21 แสดงการเข้าถ่ายภาพ จุดเช็คอิน ชุมชนท่องเที่ยว บ้านหัวเข่าจีน

ภาพที่ 22 บรรยากาศการเข้าถ่ายภาพ ตอนกลางคืน

4

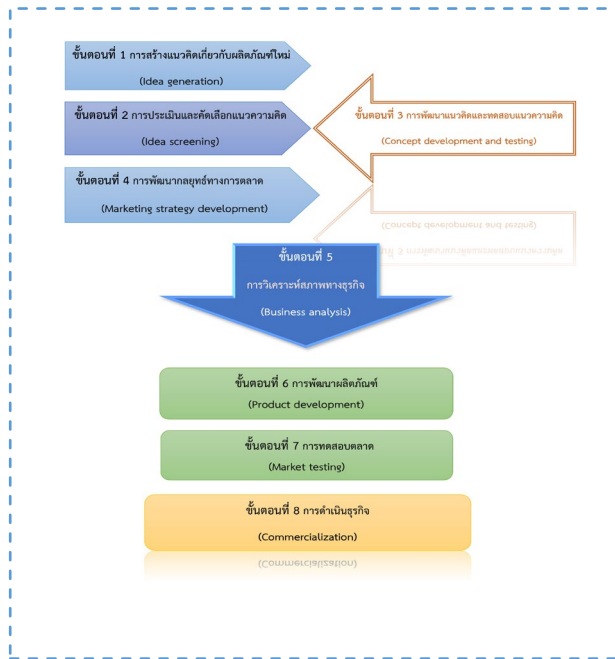
- 4.1 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่
- 4.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 4.3 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
- 4.4 การออกแบบโคมไฟตกแต่งบ้าน
- 4.5 การออกแบบลายจากลายปักไทยทรงดำ
- 4.6 การออกแบบผลิตภัณฑ์พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ

องค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไทยทรงดำ

แนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ ในการออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำนั้นต้องคำนึงถึงคือ การคงเอกลักษณ์ และการสื่อความหมายของลวดลายและสีสันท่างๆ ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ เนื่องจากลายผ้าไทยทรงดำมีลายต่างๆไม่มาก และมีการใช้สีสันทที่จำกัด การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ การคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำและความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

4.1 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product development Process) หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการค้นหาพัฒนาแนวความคิดและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งในการออกผลิตภัณฑ์ใหม่แต่ละครั้งจำเป็นต้องพิจารณาถึงลำดับขั้นตอนที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้สำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่อันจะเป็นการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายลำดับขั้น

ภาพที่ 23 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นที่ 1 การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ (Idea Generation) เป็นการค้นหา ความคิดต่าง ๆ ที่เป็นไปได้และเห็นช่องทางที่จะขายผลิตภัณฑ์นั้น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ นั้น

ขั้นที่ 2 การประเมินและคัดเลือกแนวความคิด (Idea Screening) หลังจากได้แนวความคิดเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ใหม่แล้ว ก็จะต้องมีการน แนวความคิดเหล่านั้น มาทำการประเมินถึงความ เป็นไปได้และคัดเลือก แนวความคิดที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด มาทำการพัฒนาและทดสอบแนวความคิด

ขั้นที่ 3 การพัฒนาและทดสอบแนวความคิด (Concept Development and Testing) เมื่อได้แนวความคิดที่ดี และเหมาะสมที่สุดจากขั้นตอนที่สอง แล้ว ต่อไปก็เป็นการนำความคิดที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว มาพัฒนาให้มีความชัดเจนมากขึ้น และนำไปทดสอบกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย เพื่อวัดความรู้สึกและการยอมรับในผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นที่ 4 การพัฒนากลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy Development) เป็นการพัฒนาเครื่องมือทางการตลาด เพื่อใช้ในการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ เข้าสู่ตลาด ให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ทางธุรกิจ เป็นการตรวจสอบยอดขาย ต้นทุน และกำไร จากการวางแผนโครงการสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นการประมาณความต้องการของตลาดหรือยอดขายประมาณการต้นทุนหรือกำไรที่จะเกิดขึ้นจากแนวความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

ขั้นที่ 6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์(Product Development) เป็นการนำแนวความคิดผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่ผ่านการวิเคราะห์ทางธุรกิจมาวิจัยและพัฒนา โดยการสร้างสินค้าขึ้นมาจำลองแบบทุกอย่าง เหมือนของจริง ในขั้นนี้จะใช้เงินลงทุนมากและจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ว่าสามารถ เปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้หรือไม่ และลูกค้าจะยอมรับเพียงใดเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

ขั้นที่ 7 การทดสอบตลาด (Market Testing) เป็นการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาแล้ว ไปทดสอบกับตลาดเป้าหมาย โดยสินค้าที่นำไปทดสอบต้องมีตราสินค้า มีการบรรจุหีบห่อ และดำเนินกิจกรรมทางการตลาดสำหรับสินค้าดังกล่าวด้วย วัตถุประสงค์ในการทดสอบตลาดคือ เพื่อศึกษาว่าผู้บริโภคและช่องทางจำหน่ายมีปฏิกิริยาต่อการใช้สินค้าอย่างไร เป็นการหาข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนทำให้ทราบถึงขนาดของตลาดว่า ถ้าสินค้าเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้บริโภคที่ทดสอบแล้วขนาดของตลาดจะมากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 8 การดำเนินธุรกิจ (Commercialization) เป็นการตัดสินใจนำผลิตภัณฑ์ใหม่่ออกสู่ตลาดจริงหลังจากทดสอบผลิตภัณฑ์ ซึ่งขั้นตอนนี้บริษัทจะใช้ต้นทุนมากที่สุด เพราะต้องผลิตสินค้าเต็มที่ และต้องตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนการผลิตที่เหมาะสม (ที่มาข้อมูล : <https://bsc.dip.go.th>)

4.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร (2550: 18-19)กล่าวว่า การออกแบบทั่วไป โดยเฉพาะทางด้านผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นักออกแบบจะต้องพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. หน้าที่ประโยชน์ใช้สอย (Function) การออกแบบเหมาะกับการใช้งานสามารถทำหน้าที่ได้หรือไม่วัตถุประสงค์จะต้องเหมาะสมกับประโยชน์การใช้สอยและการใช้งาน

2. ความปลอดภัย (Safety) ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องด้วย

3. ความทนทาน (Durability) ต้องสนองต่อหน้าที่ได้เป็นเวลานาน ตามที่คิดไว้ คือ สิ่งที่สร้างจะต้องแข็งแรงด้วยบ่อยครั้งการใช้วัสดุหนักเกินไปเมื่อนำเอาชิ้นส่วนมาประกอบเข้าด้วยกันจะได้งานที่หนักมากเกินไป และดูไม่เหมาะต่อการใช้งานการวัสดุที่หาง่าย ผลิตง่ายและสามารถถอดประกอบเข้าด้วยกันได้

4. วัสดุ (Material) ต้องเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับงาน มีความทนทานและประหยัด โลหะแต่ละชนิดมีความเหมาะสมในการนำไปใช้แตกต่างกันไป มีความสวยงามในตัวเอง เช่น ทองแดง ทองเหลือง สแตนเลส และ อะลูมิเนียม ต่างก็มีพื้นผิวงาม ก่อนนำโลหะมาใช้งานท่านต้องแน่ใจว่าวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก การขึ้นรูปทำให้โค้ง ทำรูปร่างและเชื่อมสะดวกและง่าย

5. โครงสร้าง (Construction) วิธีการทำโครงสร้างของเฟอร์นิเจอร์แต่ละชนิด ควรทำให้เหมาะกับงาน มีความทนทาน ประหยัดและใช้วัสดุที่เหมาะสม และการออกแบบนี้เป็นอมตะที่เรารู้จักเลือกใช้วิธีง่ายๆ ในการทำอะไรทำให้มีความเหมาะสมกว่าวิธีการที่ยุ่งยาก และควรจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมแก่วัสดุที่ใช้ด้วย

6. ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomic) หมายถึง ต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสม ในการใช้งาน ขนาดความสูง และการออกแบบนี้เป็นอมตะ

7. ความสวยงาม (Beauty) เมื่อมันมีรูปร่างและขนาดเหมาะสมกับการใช้งาน ขนาดความสูง กว้างยาว และขีดจำกัดของประกอบการออกแบบ เช่น หยิบจับคล่อง

8. ลักษณะเฉพาะ (Personality) อาจจะได้คะแนนสูงในเรื่องของคุณภาพ แต่จริงๆ แล้วยังขาดในเรื่องลักษณะเฉพาะของมัน การมีลักษณะเฉพาะจะมีความรู้สึกกับนักออกแบบที่เขา ได้ทำการออกแบบขึ้นมาด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นอิสระเพื่อจะได้แสดงว่า นักออกแบบได้วิเคราะห์ปัญหาอย่างแท้จริงซึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพของงาน ง่ายการผลิตโครงการที่ทำในโรงปฏิบัติงานแต่ละชั้นส่วนควรใช้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

9. การซ่อมแซมบำรุงรักษา (Easy of maintenance) เมื่อนำไปใช้งานได้รับความเสียหายควรสามารถแก้ไขและซ่อมแซมได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเมื่อมีการชำรุดเสียหาย ค่าบำรุงรักษา และการสึกหลอต่ำ

4.3 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

กระบวนการออกแบบนั้นมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. การระดมความคิด เป็นพฤติกรรมเริ่มต้นที่จำเป็นสำหรับการออกแบบ วิธีการระดมความคิดนั้นมีอยู่หลายวิธีในกรณีที่มีทักษะในการร่างแบบน้อย อาจระดมความคิดด้วยการบันทึกข้อความเป็นแนวความคิดเอาไว้ก่อน แล้วจึงพัฒนาด้วยการร่างแบบเป็นภาพภายหลัง การแสดงออกในการระดมความคิดนั้น บางท่านแสดงออกได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก แต่บางคนแสดงออกได้ช้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตน แต่ผลของการแสดงออกอย่างรวดเร็วนั้นอาจไม่มีคุณภาพก็ได้ ดังนั้นระยะของการระดมความคิดที่แสดงออกยังไม่มีความสำคัญนัก แต่ควรฝึกฝนให้มีความรวดเร็วในการแสดงออกเพราะจะเป็นประโยชน์

2. การร่างแบบ เป็นการปฏิบัติงานขั้นต้นซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะถ้าเกิดการผิดพลาดบกพร่องแล้วจะแก้ไขได้สะดวก โดยปกติแล้วควรทำการร่างแบบหลายๆแบบแล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อเลือกแบบที่พอใจที่สุด “แบบร่าง” มีอยู่ 2 ชนิด คือ 2 มิติ และ 3 มิติ

การร่างแบบ 2 มิติ นั้นเริ่มต้นด้วยการกำหนดกรอบพื้นที่ ซึ่งมีหลากหลายชนิดเช่น สี่เหลี่ยมผืนผ้า (แนวตั้งและแนวนอน) สี่เหลี่ยมจัตุรัส วงกลม วงรี ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกรอบพื้นที่อีกชนิดหนึ่งคือ กริด (Grid) ซึ่งมีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมเล็กๆ สร้างขึ้นเพื่อใช้กำหนดขนาดและตำแหน่งของภาพที่จะจัดวางในหน้ากระดาษหรือพื้นที่

การร่างแบบ 3 มิติ นั้นคือการสร้างรูปทรง เพื่อจะได้ประสบการณ์ตรงเรื่องมิติ และพื้นที่ว่าง และในขณะเดียวกันเพื่อสร้างความเข้าใจโดยนำทฤษฎีการออกแบบมาประกอบด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์และทักษะในการสร้างรูป 2 มิติ อาจจะไม่ชำนาญในการออกแบบสร้างรูป 3 มิติ วัสดุที่ใช้ขึ้นอยู่กับ การคล่องตัว

3. การสร้างงาน เป็นการปฏิบัติงานขั้นสุดท้ายให้สำเร็จซึ่งอาจใช้เวลามากกว่าการร่างแบบ เพราะต้องใช้ความประณีต ประการสำคัญคือควรเลือกวัสดุและอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีนั้นควรเป็นผลงานที่บรรลุเป้าหมายและมีรูปลักษณะที่ประณีต (มาโนช กงกชนันท์, 2553 :86-87)

4.4 การออกแบบโคมไฟตกแต่งบ้าน

การออกแบบโคมไฟโดยนำผ้าทอของไทยทรงดำมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างโคมไฟ เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ และนำผ้ามาใช้ประโยชน์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อการผลิตภัณฑ์ขายสร้างอาชีพให้กับชุมชน

แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ผ้าไทยทรงดำ

กระบวนการสร้างแนวคิดของการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยทำการรวบรวมแนวคิดจากการศึกษาวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ซึ่งสรุปแนวคิดที่เป็นหลักในการออกแบบได้ดังนี้

1. ไทยทรงดำมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน
2. นำผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยทรงดำ มาใช้ในการออกแบบ
3. ตัวผลิตภัณฑ์โคมไฟจะต้องแสดงให้เห็นถึงความ เป็นผ้าของไทยทรงดำที่สามารถนำมาตกแต่งผลิตภัณฑ์ได้สวยงาม
4. ผลิตภัณฑ์สามารถใช้งานง่าย มีความสะดวกสบายในการใช้งาน และสามารถตกแต่งบ้านได้

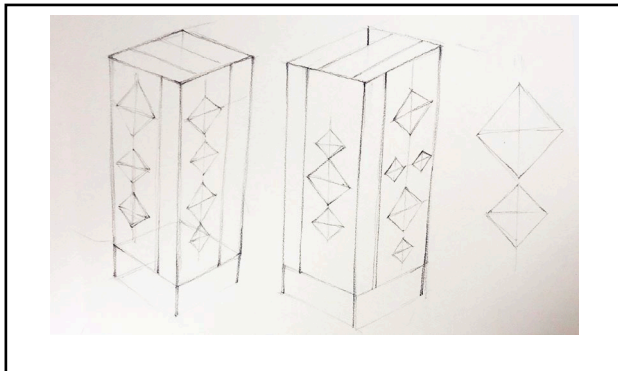
ลักษณะการออกแบบจะเน้นการวางผ้าให้วางซ้อนกัน ลายผ้าขาวม้าจะอยู่ด้านในตัวกล่อง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นเส้น และตารางเล็กอยู่ด้านใน ส่วนด้านนอกจะใส่ผ้าฝ้ายพื้นเมืองสีดำตกแต่งด้วยลวดลายปักไทยทรงดำ การวางลวดลายจะวางตามแนวยาวของตัวโคมไฟ เพื่อให้เกิดจังหวะ ลวดลายที่สวยงาม เมื่อเปิดไฟลักษณะของแสงที่รอดผ่าน ตัวผ้าขาวม้า ทะลุมาถึงลายผ้าพื้นเมืองที่ปักด้วยลายปักไทยทรงดำ จะทำให้เกิดแสง เงา ที่สวยงาม และเกิดลายที่โดดเด่น ขณะไม่ได้ใช้งานโคมไฟ ด้วยลายผ้าที่เป็นผืนสีดำ มีการตกแต่ง

ด้วยลายปักที่เป็นสีเส้นสดใส ก็สามารถทำให้ตัวโคมไฟ สามารถวางตกแต่งกับพื้นที่ในห้องได้

ขั้นตอนการสร้างผลิตภัณฑ์โคมไฟตกแต่งบ้านจากผ้าทอไทยทรงดำ

ภาพที่ 24 โคมไฟ ผ้าไทยทรงดำ

ภาพที่ 25 การร่างแบบโคมไฟ ผ้าไทยทรงดำ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโคมไฟจากผ้าไทยทรงดำ

ภาพที่ 26 อุปกรณ์การทำโคมไฟจากผ้าไทยทรงดำ

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เหล็กเส้น
2. ผ้าไทยทรงดำ
3. ลายผ้าไทยทรงดำ
4. หลอดไฟ สายไฟ และปลั๊ก

ผ้าที่นำมาใช้มียู่ 2 แบบ คือ

1. ผ้าฝ้ายสีดำ นำลายปักไทยทรงดำมาจัดวางตามแนวยาวของผืนผ้า

เพื่อโชว์ลวดลายปักให้โดดเด่น

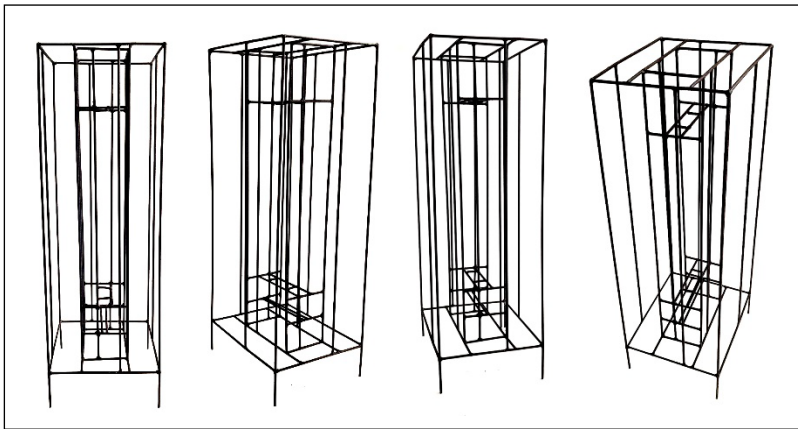

2. ผ้าขาวม้า ลวดลายเส้นตรงผสมด้วยสี

นำผ้าขาวม้ามาตัดให้เป็น 4 ผืน มี ขนาด 10 ซม. x 85 ซม. จำนวน 2 ผืน
และ ขนาด 16 x 85 ซม จำนวน 2 ผืน

โครงเหล็กคอมไฟ

ภาพที่ 27 โครงคอมไฟ มุมมองต่างๆ

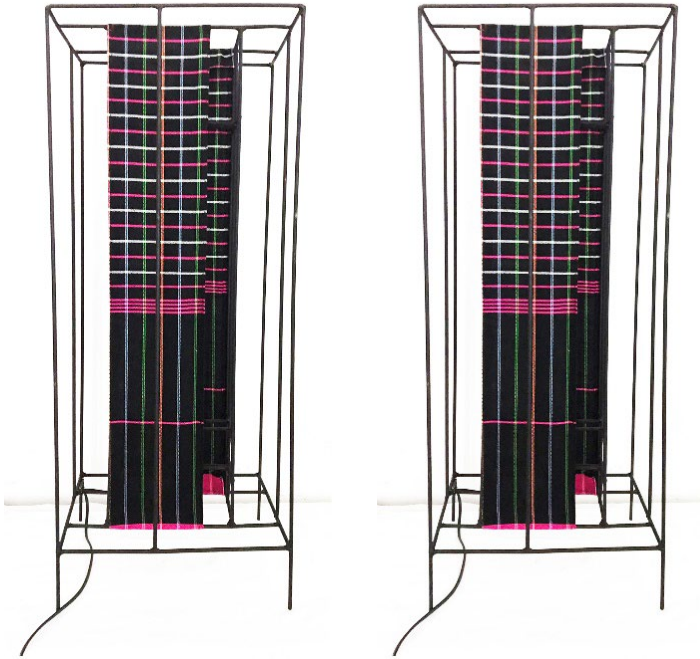
ลักษณะโครงคอมไฟใช้เหล็กเส้น มีขนาด 35 ซม. x 85 ซม นำมาทำเป็น
กล่องโดยใช้ โดยการ ใช้เทคนิควิธีการเชื่อมโครงสร้างของตัวเหล็กเส้น

การใช้ผ้าขาวม้า

ภาพที่ 28 การติดผ้าขาวม้า

นำผืนผ้าขนาด ขนาด 10 ซม. x 85 ซม 2 ผืน ที่เตรียมไว้ มาเย็บ
 ด้านบน(ด้านในตัวกล่อง ด้านซ้ายและด้านขวา)โดยใช้เข็มเย็บผ้าสอยให้แน่น
 และดึงให้ตึงลงมาถึงด้านล่างแล้วเย็บด้านล่างให้ตึง โดยนำลายตารางเล็กๆอยู่
 ด้านบนของตัวโคมไฟ

ภาพที่ 29 โคมไฟผ้าขาวม้า

นำผืนผ้าขนาด ขนาด 16 ซม. x 85 ซม 2 ผืน ที่เตรียมไว้ มาเย็บ
 ด้านบน(ด้านในตัวกล่อง ด้านหน้าและด้านหลัง)โดยใช้เข็มเย็บผ้าสอยให้แน่น
 และดึงให้ตึงลงมาถึงด้านล่างแล้วเย็บด้านล่างให้ตึง โดยนำลายตารางเล็กๆอยู่
 ด้านบนของตัวโคมไฟ เมื่อเย็บเสร็จลายผ้าขาวม้าจะอยู่ด้านในตัวกล่อง

ภาพที่ 30 โคมไฟลายผ้าไทยทรงดำ

นำผ้าปักที่ติดบนผืนผ้าฝ้ายสีดำ ขนาด 25 ซม. x 85 ซม. 2 ผืน ที่เตรียมไว้ มาเย็บด้านบน(ด้านหน้าตัวกล่อง ด้านซ้ายและด้านขวา)โดยใช้เข็มเย็บผ้า สอยให้แน่น และดึงให้ตึงลงมาถึงด้านล่างแล้วเย็บด้านล่างให้ตึง โดยนำลายตารางเล็กๆอยู่ด้านบนของตัวโคมไฟ

ภาพที่ 31 โคมไฟ ลายผ้าปักไทยทรงดำเมื่อเปิดไฟ

นำผ้าปักที่ติดบนผืนผ้าฝ้ายสีดำ ขนาด 25 ซม. x 85 ซม 2 ผืน ที่เตรียมไว้ มาเย็บด้านบน(ด้านหน้าตัวกล่อง ด้านหน้าและด้านหลัง)โดยใช้เข็มเย็บผ้าสอยให้แน่น และดึงให้ตึงลงมาถึงด้านล่างแล้วเย็บด้านล่างให้ตึง โดยนำลายตารางเล็กๆอยู่ด้านบนของตัวโคมไฟ

4.5 การออกแบบลายจากลายปักไทยทรงดำ

ภาพที่ 32 เสื้อยืดผ้าลายผ้าปักไทยทรงดำ

ถุงผ้าลายผ้าปักไทยทรงดำ

ภาพที่ 33 ถุงผ้าลายผ้าปักไทยทรงดำ

ขั้นตอนการสกรีนเสื้อลายปักผ้าไทยทรงดำ

Silk Screen คือ เป็นระบบการพิมพ์ที่ใช้หลักการปาดสีหมึกพิมพ์ ผ่านผ้าที่ซึ่งตั้งบนกรอบที่ทำขึ้นโดยปิดและเปิดบริเวณรูผ้าสกรีนให้มีลายภาพตามความต้องการ

ขั้นตอน : เริ่มต้นหลังจากลายปักไทยทรงดำ ที่จะสกรีนจะลงบนวัสดุ เริ่มที่การปาดหมึกลงบนบล็อกที่ทำขึ้นมาเพื่อให้สีติดลงบนพื้นผ้า (การสร้างบล็อกขึ้นมาต่อ 1 สี ที่ต้องการพิมพ์ ตามลายของเราลงไป ยังมีสีเยอะ จำนวนของบล็อกจะเพิ่มตามจำนวนสี)หลังจากการปาดสีลงบนตัวผ้า จะต้องนำมาผ่านความร้อนเพื่อให้การดูดซึมของหมึกแห้งได้ไวขึ้น ชนิดของสีสำหรับนำมาสกรีน มีให้เลือกหลายชนิด เช่น สีลอย สีจม สีมัน ฯลฯ จะให้สัมผัสที่แตกต่างกันออกไป

ผ้า : สามารถพิมพ์ได้บนผ้าทุกชนิด รวมถึงวัสดุต่างๆ เช่น พิมพ์กสรีน ลงบนไม้ พลาสติกแทบทุกประเภท และอื่นๆ

จุดเด่น : ให้สีที่สดใส และติดทนแต่ไม่เน้นความละเอียดสูง ติดทนนานกว่างานพิมพ์ประเภทอื่นๆ ขนาดของลายพิมพ์ไม่จำกัด แต่ต้องใช้บล็อกขนาดใหญ่ เหมาะกับการสกรีนในจำนวนมากๆ เนื่องจากต้องมีการขึ้นบล็อก จำนวนของชิ้นงานควรจะมากตามไปด้วย

“ขั้นตอนการทำ Block Screen”

1 ซึงผ้าลงบนเฟรมไม้ ดึงผ้าจากด้านมุมแล้วไลียงด้วยแม็กกิง ให้ตึง ตัดผ้าส่วนเกินออก

2. ทำความสะอาดด้วยสบูะเหลว แล้วนำไปผึ่งลมให้แห้ง

เทคนิคการแยกสีเพื่อการพิมพ์สกรีน

งานแยกสีและผลิตแม่พิมพ์เป็นขั้นตอนเริ่มแรกของงานพิมพ์ ซึ่งประกอบด้วยงานก่อนพิมพ์ งานพิมพ์ และงานหลังพิมพ์ งานก่อนพิมพ์มีประกอบ ดังนี้คือ

1. งานก่อนพิมพ์ การแยกสีทำฟิล์มเพื่อนำไปจัดทำแม่พิมพ์ การทำแม่พิมพ์ ประกอบด้วย-แม่พิมพ์

1.1 ฟิล์ม (หรือไซฟิล์มหรือฟิล์มต่างๆที่ขึ้นอยู่กับงานที่จะใช้)

1.2 บล็อก คือ โคลงสี่เหลี่ยมซึ่งผ้าสกรีนไว้สำหรับเทสีไปที่แม่พิมพ์หรือบล็อกสกรีนนั้นๆแล้วใช้แปรงปาดลงบนวัตถุที่เราจะพิมพ์

1.3 แปรงปาด คืออุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ ในงานพิมพ์ซิลด์สกรีน แต่ละช่วงพิมพ์ต่างมีเทคนิคแตกต่างกันออกไป แปรงปาดมีหลายแบบที่ใช้กันอย่างปาดสีก็มีหลายชนิดขึ้นอยู่กับการใช้งานด้วย

1.4 กาวอัด เสมือนแม่พิมพ์ที่ได้จากการนำฟิล์มที่เราทำขึ้นมาวางแนบกับบล็อกสกรีนที่ได้ ซึ่งขั้นตอนก็คือนำกาวอัดมาปาดฉาบบางๆไว้ที่บล็อกสกรีน แล้วนำไปอบให้แห้งจากนั้นก็มาอัดแสงโดยที่นำฟิล์มมาวางแนบไว้ด้วยกัน(เรียกว่าขั้นตอนการอัดบล็อกสกรีน) เราจะทำแบบนี้ให้ครบจำนวนสีและลายของงานนั้นๆที่จะพิมพ์สกรีนชิ้นงาน

1.5 สี ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกที่ขาดไม่ได้ลวดลายที่ออกแบบมานั้นเราต้องแต่งเติมสีส้น งานซิลด์สกรีนจะมีสีไม่เกิน 7 บล็อกรวมขาวและดำเป็นมาตรฐานงานพิมพ์สกรีนทั่วไป เพราะวาระบบงานซิลด์สกรีนเป็นสีโครสีมันหรือ เรียกว่า (สีตาย)

วิธีการทำแม่พิมพ์ซิลด์สกรีน

การทำแม่พิมพ์ สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งจะต้องพิจารณาเลือกวิธี

1. วิธีตัดกระดาษ ใช้กระดาษหรือวัสดุอื่นที่มีลักษณะเป็น แผ่นแบน และ บางเช่นเดียวกับกระดาษ ตัด หรือเจาะรูกระดาษให้เป็นช่อง หรือลวดลายตามที่ต้องการ แล้วนำไปติดลงบนผ้าสกรีนด้านที่จะกดลงกับกระดาษพิมพ์
วิธีการติด อาจใช้การปาดสี พิมพ์ติด การติดกาว หรือใช้เทปกาวก็ได้ เท่านั้นก็จะ

ได้แม่พิมพ์ที่พร้อมที่จะใช้พิมพ์ วิธีนี้เหมาะกับงานพิมพ์ที่ไม่ต้องการความละเอียด และต้นฉบับเป็นลายเส้นขนาดใหญ่ เช่น ตัวเลข พิมพ์เบอร์เสื้อกีฬา

2.วิธีใช้สี แลคเกอร์ กาวทาบนผ้าสกรีนมีเทคนิคการทำงานง่าย ๆ คือ ใช้กาวแลคเกอร์ หรือสีทาระบายลงบนผ้าสกรีนที่ซึ่งไว้บนกรอบแล้ว โดยทาตามแบบหรือลวดลายที่ได้เตรียมไว้ให้บางส่วนที่บางส่วนทะเลเป็นช่องตามลวดลาย เพื่อให้สีผ่านได้ในขั้นตอนการพิมพ์ วิธีนี้อาจไม่ทากาว หรือสีโดยตรง แต่ใช้วิธีตัดกระดาษให้เป็นลวดลายตามต้องการแล้ววางกระดาษติดบนกรอบสกรีนด้านใน แล้วใช้สีหรือกาวปาดทับลง แล้วจึงเอากกระดาษออกแม่พิมพ์จะมีรอยทะเลตรงส่วนที่มีกระดาษวางอยู่ก่อนวิธีนี้ไม่สิ้นนัก ได้ลวดลายหยาบ ๆ เท่านั้น

3.วิธีใช้ฟิล์มเขียว ฟิล์มเขียว มีลักษณะเป็นเยื่อบางๆ ของโพลีไวนิล (Polyvinyl Acitlate) เคลือบอยู่บนแผ่นพลาสติกใสสามารถลอกให้หลุดออกจากกันได้ วิธีทำคือ ตัดแผ่นฟิล์ม ให้มีขนาดโต กว่าต้นแบบพอสมควรแล้ววางฟิล์มทับลงกับต้นแบบ โดยหงายด้านที่เป็นฟิล์มขึ้น จากนั้นใช้คัตเตอร์ปลายแหลม หรือเข็มหรือคัทเตอร์ ชนิดที่ทำขึ้นมาสำหรับการใช้กับงานนี้โดยเฉพาะ กรีดลงบนฟิล์ม ตามลวดลายของต้นฉบับโดยจะต้องกรีดเพียงเบา ๆ พอให้ฟิล์มที่เคลือบอยู่บนแผ่นพลาสติกขาดเท่านั้น หลังจากกรีดจนเสร็จทุกส่วนแล้ว นำแผ่นฟิล์มไปติดกับกรอบผ้าสกรีนวิธีติดทำได้โดยวางแผ่นฟิล์มลงบนกระจกเรียบหงายด้านฟิล์มขึ้น แล้ววางกรอบผ้าสกรีน กดทับลงไปให้แน่นจากนั้นใช้สำลีสูดทินเนอร์ให้ชุ่มพอควร ลูบฟิล์มผ่านผ้าสกรีนให้ทั่ว ทินเนอร์จะต้องใช้พอให้ขึ้นอย่าให้เปียกโชกเพราะจะทำให้ฟิล์มละลาย แต่ถ้าทินเนอร์น้อยไปฟิล์มก็จะไม่ติดผ้า การสังเกตว่าฟิล์มติดหรือไม่ให้ดูสีฟิล์มจะเปลี่ยนเป็นสีเข้มขึ้น แสดงว่า ฟิล์ม

ได้รับทินเนอร์เพียงพอแล้ว ปล่อยให้ประมาณ 2 - 4 นาที เพื่อให้ฟิล์มแห้งสนิท สังเกตได้จากสีที่จางลงเท่ากับสี ก่อนที่จะเปียกทินเนอร์ จากนั้น ค่อยๆ ลอกแผ่นพลาสติกที่รองด้านหลังออก หากมี ส่วนใดของฟิล์มหลุดออก ก็ให้กดลงแล้ว ชุบทินเนอร์ซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วย แม่แบบที่ทำด้วยฟิล์มเขียวมีคุณภาพดีพอสมควร แต่ลวดลายที่จะทำแม่พิมพ์วิธีนี้จะได้เพียง หยาบๆ เท่านั้น เพราะจะต้องใช้ฝีมือ หรือความสามารถในการกรีดฟิล์มด้วยมือ เช่น ตัวอักษร หรือ ตัวเลขขนาดใหญ่ สีที่ใช้พิมพ์ จะใช้ได้เฉพาะสีเชื่อน้ำเท่านั้น ถ้าใช้สีเชื่อน้ำมัน จะทำให้แผ่นฟิล์มละลาย การล้างแม่แบบล้างโดยใช้ทินเนอร์เช็ด

4.วิธีใช้ฟิล์มน้ำ ฟิล์มน้ำ หรือฟิล์ม Autocut มีลักษณะคล้าย กับฟิล์มเขียว แต่โปร่งใส เนื้อฟิล์ม และแผ่นรองรับ ไม่หดหรือขยายตัวง่าย ๆ ถูกรน้ำจะละลาย ดังนั้นจึงติดกับกรอบผ้ากรีน ด้วยการใช้น้ำเป็นตัวทำให้ติด วิธีทำแม่พิมพ์ มีวิธีการเช่นเดียวกับวิธีใช้ฟิล์มเขียว เพียงแต่เปลี่ยน จากทินเนอร์เป็นน้ำเท่านั้น

วิธีพิมพ์ฟิล์มน้ำ ใช้พิมพ์ได้กับหมึกพิมพ์เชื่อน้ำมัน และหมึกพิมพ์เชื้อพลาสติก เท่านั้น สีพิมพ์ผ้าจะใช้ไม่ได้ ในกรณีที่ต้องการพิมพ์ด้วยหมึกเชื่อน้ำให้ใช้วิธี ฟิล์มเขียว การล้างเมื่อต้องการเปลี่ยนแบบใหม่ให้ล้างฟิล์มน้ำออกจากผ้ากรีนโดยใช้น้ำหรือ น้ำอุ่นเหมาะสำหรับงานที่มีลายเส้นใหญ่ หรืองานที่คัดลอกด้วยมือได้ เหมาะสำหรับกรอบกรีน ที่มี ขนาดใหญ่ ซึ่งการทำแม่พิมพ์แบบวิธีอื่นไม่สามารถทำงานได้สะดวก ในกรณีลายเส้นเล็ก ต้องใช้วิธีกาวอัด

5.การทำแม่พิมพ์ด้วยวิธีฟิล์มม่วง ฟิล์มม่วง เป็นฟิล์มที่มีความไวแสง ใช้ทำแม่พิมพ์ Silk screen ร่วมกับกาวอัด ให้รายละเอียด และพิมพ์ได้คมชัด

กว่าการใช้กาวอัดเพียงอย่างเดียว เหมาะสำหรับการพิมพ์ หมึกพิมพ์เชื่อน้ำมัน
มีวิธีการทำดังนี้คือ

- 1). ตัดฟิล์มม่วง ให้มีขนาดใหญ่กว่าแบบที่จะถ่ายพอประมาณ แล้วนำไปวาง บนกระจกเรียบหงายด้านฟิล์มขึ้น (ด้านผิวด้าน)
- 2). วางกรอบผ้าสกรีนทับแผ่นฟิล์ม จากนั้นใช้กาวอัดที่ผสมน้ำยาไวแสงแล้ว ปาดผ่านผ้าสกรีนลง ไปปิดทับกับฟิล์ม
- 3). นำไปทำให้แห้งในที่มืด เมื่อแห้งแล้วให้ ลอกพลาสติกด้านหลังฟิล์มออก
- 4). นำกรอบผ้าสกรีน ที่เคลือบกาวอัดติดฟิล์ม และแห้งแล้วนั้น ไปถ่ายแสง เช่นเดียวกับวิธีการอัด แต่จะต้องเพิ่มแสงขึ้น ประมาณ 30 - 40 % ของการถ่ายเฉพาะกาวอัด

6. การทำแม่พิมพ์ด้วยกาวอัด เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด เพราะเป็นแม่พิมพ์ที่พิมพ์งานได้คุณภาพดี ทั้งลวดลายหยาบและละเอียด ทำได้ง่าย พิมพ์ได้ทั้งสีเชื่อน้ำและสีเชื่อน้ำมัน

กาวอัด เป็นสารเคมีที่เมื่อผสมด้วยน้ำยาไวแสง แล้วนำไปปาดบนกรอบสกรีนที่ขึงผ้า นำไปเป่าให้แห้ง เมื่อแห้งแล้ว ส่วนใดที่ถูกลงแสงจะทำให้ปฏิกิริยากับแสงจับตัวแข็ง และส่วนที่ไม่ถูกลงแสงจะอ่อนตัว เมื่อนำไปล้างในน้ำจะละลายตัวออก กาวอัดมีใช้กันอยู่ 3 แบบคือ กาวอัดสีฟ้าและกาวอัดสีชมพู และกาวอัดสีม่วง

การใช้งาน ใช้กาวอัดสีชมพู 5 ส่วน ผสมกับน้ำยาไวแสง 1 ส่วนโดย

น้ำหนัก ส่วนกาวอัดสีฟ้าและสีม่วงให้ใช้กาวอัด 10 ส่วน ต่อน้ำยาไวแสง 1 ส่วน
ควรผสมแต่พอใช้ ที่เหลือใช้ให้เก็บไว้ในที่มืดและเย็น

การทำแม่พิมพ์วิธีกาวอัด มีวิธีการ ขั้นตอน ดังนี้

1. ผสมกาวอัด กับน้ำยาไวแสงตามxxxส่วนของกาวอัดแต่ละชนิด คนให้เข้ากันอย่างดี วางทิ้งไว้สักครู่เพื่อให้ฟองอากาศหมดไป
2. เทกาวอัดที่ผสมแล้ว ลงบนกรอบสกรีนพอประมาณ ใช้ยาวปาด หรือ อาจใช้ไม้บรรทัดปาดกาวอัดให้เคลือบผ้าสกรีนให้เรียบทั้งสองหน้า
3. นำกรอบสกรีนที่ปาดกาวอัดแล้ว เข้าห้องมืด ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องมืดสนิทก็ใช้ได้ เป่าด้วย เครื่องเป่าลมอุ่น ให้แห้ง
4. เมื่อแบบแห้งสนิทแล้ว นำแบบนี้ไปถ่ายอาจถ่ายด้วยแสงแดด ในเวลาที่แดดจัด จะใช้ 30 วินาที ถึง 1 นาทีเท่านั้น
5. นำไปล้างน้ำสะอาดประมาณ 3 - 5 นาที ฉีดน้ำเป็นฝอยล้างบริเวณที่ถ่ายแบบ กาวอัดส่วนที่ถูกแสงจะติดล้างไม่ออก กาวอัดส่วนที่ไม่ถูก แสง เนื่องจากต้นแบบส่วนที่เป็นสีดำบังเอาไว้ จะถูกน้ำล้างออก
6. นำไปเป่าให้แห้ง เตรียมการพิมพ์ต่อไป

การทำแม่พิมพ์วิธีใช้กาวอัด สามารถทำแม่พิมพ์ที่มีลวดลายได้ละเอียดพอสมควร ใช้พิมพ์ได้ทั้งหมึกเชื่อน้ำและหมึกเชื่อน้ำมัน แต่การพิมพ์ด้วยหมึกเชื่อน้ำ แม่พิมพ์จะชำรุดเร็วขึ้น ซึ่งแก้ไขได้ โดยเคลือบแม่พิมพ์สกรีนด้วยน้ำยาแพทลี่ (PATLY) เสียก่อน และควรใช้กาวอัดเป็นตัวอุดรูรั่วก่อนเคลือบ

วิธีการพิมพ์ซิลค์สกรีน

มีวิธีการพิมพ์ได้ทั้งแบบการพิมพ์ด้วยมือ และ การพิมพ์ด้วยเครื่อง โดยทั่วไปนิยมการพิมพ์ด้วยมือ สำหรับการพิมพ์ในปริมาณไม่มากนัก การพิมพ์โดยทั่วไป นิยมนำกรอบสกรีนที่ถ่ายแบบเสร็จแล้วไปติดกับโต๊ะพิมพ์ให้สามารถเปิดขึ้นลงได้ ทำฉากที่โต๊ะพิมพ์เพื่อใส่ชิ้นงานให้ได้ตรงตำแหน่งเดิมที่ต้องการ ฉีดสเปรย์กาวเหนียวที่โต๊ะพิมพ์ ใส่หมึกพิมพ์ใส่ชิ้นงาน แล้วเริ่มพิมพ์ เทคนิคในการพิมพ์โดยละเอียด ต้องอาศัยการฝึกฝนจึงจะทำได้

4.6 การออกแบบผลิตภัณฑ์พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ

แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ ผสมลวดลายจักสานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แนวคิดในการออกแบบจากการศึกษาความต้องการของกลุ่มไทยทรงดำด้านผลิตภัณฑ์ ดังนี้

- 1.ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ สามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของไทยทรงดำได้
- 2.ผลิตภัณฑ์มีแนวคิดในการนำวัสดุที่มีอยู่พื้นที่มาใช้ประโยชน์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่
- 3.ผลิตภัณฑ์แสดงอัตลักษณ์รูปแบบวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยมีส่วนประกอบ ลายปักผ้า
- 4.ผลิตภัณฑ์มีความน่ารัก สวยงาม ราคาไม่แพง สามารถซื้อกลับไปเป็นของฝากของที่ระลึก ได้จำนวนมาก

พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ ผสมลวดลายจักสาน

ภาพที่ 34 พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ

อุปกรณ์ที่ใช้

1. ลวดลายจักสานไม้ไผ่
2. ลวดลายปักไทยทรงดำ
3. หัวห้อยพวงกุญแจ
4. ภูตตกแต่ง

ภาพที่ 35 อุปกรณ์ทำพวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ

วิธีทำ

ลักษณะที่เด่นของพวงกุญแจคือ ลวดจักสานกับลวดลายผ้าไทยทรงดำ ซึ่งมีสีที่สดใส คือ สีแดง สีส้ม และสีเขียว

ลวดลายจักสาน ขนาด 6 ซม. x 6 ซม.

ลายผ้า ขนาด 5 ซม. x 5 ซม. กลับด้านหลังแล้วพับด้านข้างทีละข้าง

เมื่อพับด้านหลังครบทุกด้านแล้วจะได้เป็นผืนสี่เหลี่ยมจตุรัสที่สวยงาม ทำแบบนี้ 2 อันเพื่อประกบหน้าหลังแล้วทำการเย็บของด้วยมือ

นำลวดลายจักสานสอดเข้าไปในแผ่นลายผ้าแล้วเย็บติดกัน ซึ่งอยู่ด้านบน ส่วน ด้านปลายลายผ้าจะเย็บกุ้ห้อยติดส่วนด้านบนเย็บห่วงห้อยพวงกุญแจ

ภาพที่ 36 พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ ผสมลวดลายจักสาน

พวงกุญแจผ้าไทยทรงดำ ผสมลวดลายจักสาน เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากพวงกุญแจรูปแบบเดิม แบบเดิมซึ่งมีแต่ลายผ้าไทยทรงดำที่เย็บในลักษณะเหมือนหมอนแล้วใส่núนตรงกลาง รูปแบบใหม่ใช้การพับให้แบน และผสมลวดลายจักสาน และถักเพื่อตกแต่งให้พวงกุญแจมีความน่าสนใจ น่าใช้และสวยงาม แสดงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ

5

องค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

5.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

5.2 การออกแบบกระปุกออมสิน นื่องไทยทรงดำ

5.3 การออกแบบตุ๊กตาระบายสี ไทยทรงดำ

องค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

5.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

แนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แนวคิดในการออกแบบจากการศึกษาความต้องการของกลุ่มไทยทรงดำด้านผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ สามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของไทยทรงดำได้
2. ผลิตภัณฑ์มีแนวคิดในการในสร้างจิตสำนึกในการเก็บออม ตามวิถีชีวิตไทยทรงดำ และตามแนวคิดความพอเพียง การเก็บออม มัธยัสถ์
3. ผลิตภัณฑ์แสดงอัตลักษณ์รูปแบบวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยมีส่วนประกอบ คือ วัฒนธรรมการแต่งกาย บุคลิกท่าทาง
4. ผลิตภัณฑ์มีความน่ารัก สวยงาม เนื่องจากเป็นรูปแบบกระปุกออมสิน ต้องมีความน่ารัก สมัยใหม่

เมื่อได้วิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกขั้นตอนต่อไปคือ การร่างภาพเพื่อหารูปแบบกระปุกออมสินที่ต้องการ

5.2 การออกแบบกระปุกออมสิน นื่องไทยทรงดำ
ขั้นตอนการร่างภาพกระปุกออมสิน นื่องไทยทรงดำ

ภาพที่ 37 ภาพร่าง กระปุกออมสิน รูปแบบต่างๆ

เมื่อทำการร่างภาพ ในรูปแบบต่างๆ ให้ตรงตามลักษณะอัตลักษณ์ตามแนวคิดที่ได้วิเคราะห์ จึงได้สรุปภาพรวมทั้งหมด

ภาพที่ 38 แสดงการสรุปผลการออกแบบตามอัตลักษณ์ไทยทรงดำ

ทำการร่างภาพ 2 มิติ ซึ่งมีรูปแบบเป็นการ์ตูน จะแสดงให้เห็นถึงความน่ารัก น่าใช้งาน ขนาดจะมีความเหมาะสมกับการเก็บออม ลักษณะรูปแบบแสดงท่าทาง บุคลิกต่างๆ เช่น ท่ายกมือรำ ท่าแบกกระเป๋าไทยทรงดำ ท่าอุ้มกระเป๋า ส่วนชุดที่ใส่ก็รูปแบบที่ตรงตามอัตลักษณ์ไทยทรงดำ ส่วนหน้าตาของการ์ตูนก็จะตรงตามหน้าตาของชาวไทยทรงดำที่มีลักษณะหน้ากลมรี อวบอ้อม

ขั้นตอนการปั้นกระปุกออมสิน ไทยทรงดำ

ภาพที่ 39 ต้นแบบน้องไทยทรงดำ

การปั้นต้นแบบกระปุกออมสินตามรูปแบบที่ได้ทำการออกแบบไว้ โดยใช้วัสดุดินน้ำมัน ลักษณะการปั้นต้องคำนึงถึงการใส่เหรียญด้วยว่าสามารถใส่เหรียญได้มากน้อยแค่ไหน เน้นในส่วนของการใส่ชุดเครื่องแต่งกาย ทำให้มีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกเพื่อให้สามารถใส่หยอดเหรียญได้เยอะ เหมาะสมกับเด็ก และมีสัดส่วนความสูง ประมาณ 35 ซม.

เทคนิคการปั้น ให้ตึกตามีความน่ารักคือ การปั้นเน้นที่ใบหน้าให้มี ความน่ารัก แก้มกลมๆ ตาโตๆ ริมฝีปากยิ้ม ใบหน้ายิ้มแย้ม ดูมีความสุข

การปั้นต้องปั้นได้สามารถมองได้รอบได้ แบบ 3 มิติ เน้นรายละเอียด ของการแต่งกายเพื่อให้ตรงตามวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ

วิธีการทำพิมพ์ทุบประกอบอมลิน น่องไทยทรงดำ

ขั้นตอนนี้เป็นการทำพิมพ์ทุบ เพื่อตกแต่งต้นแบบให้มีความละเอียดสวยงาม และสามารถเก็บต้นแบบไว้ได้นานๆ

พิมพ์ทุบ คือ แม่พิมพ์ชั่วคราว เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว สามารถใช้หล่อได้ เพียงรูปเดียวเท่านั้น เพราะเมื่อจะนำแม่พิมพ์ออก หลังจากทำการหล่อรูปแล้วนั้น ต้องทำการสกัดแม่พิมพ์ให้แตกออก เหลือเฉพาะส่วนที่เป็นรูปหล่อเท่านั้น แม่พิมพ์ทุบนี้ใช้ สำหรับการหล่องานปั้นที่ทำด้วยวัสดุอ่อน เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้ผึ้ง

ภาพที่ 40 กั้นพิมพ์ แบ่ง 3 ส่วน

เมื่อได้ต้นแบบที่ทำขึ้นมาแล้วนำมาทำพิมพ์ทุบ เริ่มแรกต้องทำการกั้นพิมพ์ก่อนแบ่งส่วนพื้นที่กั้นพิมพ์เป็น 3 ส่วน ทำการกั้นพิมพ์ โดยใช้ แผ่นพลาสติกตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม ขนาด 3 x 3 cm ค่อยนำมาเสียบกั้นแบ่งไล่ตั้งแต่ส่วนหัวลงไปจนถึงพื้น โดยแบ่งด้านดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้างซ้าย

ส่วนที่ 2 ด้านข้างขวา

ส่วนที่ 3 ด้านกลางข้างหน้า

เมื่อใช้พลาสติกกันเสร็จแล้วให้ใช้กระดาษทาบติดที่แผ่นพลาสติกที่เป็น
รอยต่อกัน ติดให้ทั่วเพื่อปูนปลาสเตอร์จะได้ไม่ติดกันกับอีกด้าน

ภาพที่ 41 ติดปูนปลาสเตอร์ลงบนต้นแบบ

ผสมปูนปลาสเตอร์กับน้ำ แล้วใช้วิธีการตีดน้ำปูนปลาสเตอร์ ไปที่
ต้นแบบในชั้นแรก เพื่อให้ น้ำปูนเข้าถึงต้นแบบทุกซอกทุกมุม ติดปูนปลาสเตอร์
ให้ครบทุกด้านจนกว่าจะปูนปลาสเตอร์หนา สัก 2 ซม.

ภาพที่ 42 แม่พิมพ์ทาบ

แกะแม่พิมพ์ออกจากต้นแบบจะได้แม่พิมพ์แบ่งเป็น 3 ชั้น แต่งทำ
ความสะอาด เก็บรายละเอียด ก่อนเทปูนปลาสเตอร์ เข้าไปในพิมพ์

ภาพที่ 43 ต้นแบบกระปุกอมสลิน น้องไทยทรงดำ หล่อปูนปลาสเตอร์

วิธีการทำพิมพ์ยางซิลิโคน เพื่อการหล่อจำนวนมาก

เมื่อได้ต้นแบบที่มีความละเอียดสวยงาม นำต้นแบบมาทำพิมพ์ยางซิลิโคน ไว้หล่อตุ๊กตาได้จำนวนมากและเพื่อจำหน่ายได้

ภาพที่ 44 กั้นพิมพ์ด้วยดินน้ำมัน

ขั้นตอนที่ 1 กั้นพิมพ์โดยใช้ดินน้ำมันแบ่งชั้นระหว่างกึ่งกลาง โดยกั้นระยะจากตัวออกห่าง 10 cm

ภาพที่ 45 ทายาซิลิโคน

ขั้นตอนที่ 2 ผสมยางซิลิโคน ทำให้รอบต้นแบบ 1 รอบ รอจนแห้ง แล้วทำให้รอบอีกครั้งเมื่อยางซิลิโคนแห้ง ดูว่ามีความหนาขึ้น แล้วนำผ้าก๊อตมาวางบนยางซิลิโคน แล้วทายางซิลิโคน อีก 2 รอบ เพิ่มความหนาให้พิมพ์

ภาพที่ 46 ทายางซิลิโคนใส่ผ้าก๊อต

การทำพิมพ์ครอบยางซิลิโคน

การทำพิมพ์ครอบยางซิลิโคนเพื่อให้พิมพ์ยางซิลิโคนทรงตัวอยู่ได้เมื่อหล่อผลงาน ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ คือ เรซิน

ภาพที่ 47 วัสดุเรซินและอุปกรณ์ในการผสมทำพิมพ์ครอบ

ขั้นตอนที่ 3 ครอบด้วยเรซิน ผสมเรซินทาครอบพิมพ์ยาซิลิโคน ทั้ง 2 ด้านหน้าหลัง เมื่อเรซินแห้งสนิทแล้วเจาะรูฝั่งน็อต เพื่อให้ด้านหลัง ติดกันเวลาหล่อปูน

ภาพที่ 48 ครอบพิมพ์ด้วยเรซิน

ขั้นตอนที่ 4 การหล่อกระปุกอมลีน

การหล่อปูนปลาสเตอร์ ด้วยแม่พิมพ์ยางซิลิโคน สามารถหล่อได้จำนวนมาก ประกอบแม่พิมพ์ โดยทำการประกบกันแล้วล็อกน็อตให้เรียบร้อย

ภาพที่ 49 แม่พิมพ์ยาซิลิโคน หน้า หลัง สำหรับหล่อปูน

เทปูนพลาสติกตรงด้านก้นของกระปุกอมลิน ให้เต็ม รอประมาณ 3 นาทีหลังจากนั้นเทปูนพลาสติก ออกจากพิมพ์ แล้วดูว่ามีความหนาไหม หรือ ข้างในกระปุกกลวงไหม ถ้ากลวงเป็นอันใช้ได้ แล้วรอให้แห้งแกะพิมพ์ออกจะได้ ตู๊กตากระปุกอมลินไทยทรงดำ

ภาพที่ 50 เทปูนพลาสติกในพิมพ์

ภาพที่ 51 กระปุกอมลิน นื่องไทยทรงดำ

เทคนิคการระบายสี กระจุกอมสินน้องไทยทรงดำ

การระบายสีกระจุกอมสิน ตุ๊กตาไทยทรงดำ เป็นการระบายฝึกทักษะด้านศิลปะ ฝึกสมาธิและได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า สร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีชีวิต

อุปกรณ์ที่ใช้

1. กระจุกอมสินปูนปลาสเตอร์ ตุ๊กตาไทยทรงดำ
2. สีอะครีลิค
3. พู่กัน
4. จานสี

ภาพที่ 52 ชุดอุปกรณ์ระบายสีกระจุกอมสิน ไทยทรงดำ

ขั้นตอนที่ 1 ระบายสีดวงตา

การระบายสีดวงตาเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นจุดเด่น ที่จะทำให้
ตุ๊กตาแสดงความรู้สึกได้

ภาพที่ 53 ระบายสีดวงตา

1. วาดลูกตาเป็นวงรีตรงเข้าตาตุ๊กตาด้วยสีเหลืองเข้ม ทั้ง 2 ข้าง
2. เมื่อวาดลูกตาเสร็จแล้ว ผสมสีน้ำตาลเข้ม วาดขอบตารอบนอกของ
ดวงตาก่อนและวาดวงรีเป็นลูกตาดำและระบายสีดำในส่วนของลูกตาดำ ใช้
พู่กันเกลี่ยสีให้สีกลมกลืนกันกับสีเหลืองเข้ม
3. นำสีขาวมาทำแววตาของตุ๊กตาเพื่อให้แววตาเป็นประกายโดยระบาย
สีให้โค้งตามลูกตาดำ

ขั้นตอนที่ 2 การระบายสีใบหน้า

สีใบหน้าจะออกสีครีมอมชมพู ใบหน้าตุ้กตาจะดูเด็กน่ารัก

ภาพที่ 54 ระบายสีส่วนใบหน้า แก้ม ปาก ตา

4. ใช้สีครีมระบายที่ใบหน้า หูและในส่วนของผิวที่มีมือ ระบายสีครีมซ้ำ 2 ครั้งด้วยกันโดยระบายรอบแรกให้ทั่วทั้งไว้ให้แห้ง แล้วระบายซ้ำรอบ 2 สังเกตว่าพื้นผิวที่ใบหน้าเรียบไหม ถ้าไม่เรียบให้ระบายทับอีกเพื่อให้สีเรียบ

5. นำพู่กันใหญ่ ระบายสีชมพูตรงแก้ม ต้องระบายในช่วงสีครีมยังไม่แห้ง ระบายเป็นวงกลมเพื่อให้ใบหน้ามีสีชมพู หวานๆ

6. ใช้พู่กันเล็ก แด้มสีแดง ระบายริมฝีปาก

7. แด้มสีดำระบายที่คิ้ว และวาดขนตาให้งอนๆ

ขั้นตอนที่ 3 การระบายสีผม

สีผมเป็นสีดำควรจะมีสีน้ำตาลแทรก เพื่อเป็นไฮไลต์ให้กับผม

ภาพที่ 55 ระบายสีผม

- 1.สีน้ำตาลมาระบายในส่วนไหนผมด้านหน้า ระบายเป็นแบบแต้มๆ ด้านหลังของหัว และด้านบนของจุกผมเพราะเป็นตำแหน่งที่โดนแสง
- 2.เมื่อทำไฮไลต์ผมแล้วนำสีดำมาระบายตรงส่วนของผม เมื่อระบายไปตรงตำแหน่งสีน้ำตาลให้ใช้เทคนิคระบายเป็นเส้นๆ เพื่อสีน้ำตาลจะได้กลมกลืนกับสีดำ จะให้ความรู้สึกว่าเป็นเส้นผม
- 3.ส่วนไหนผมด้านหน้าให้ใช้พู่กันเล็กเขียนเป็นเส้นๆที่บนสีน้ำตาล เพื่อจะได้ดูเป็นเส้นผมเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 4 ระบายชุดเครื่องแต่งกาย

ชุดเครื่องแต่งกาย เสื้อ ผ้าซิ่น เป็นสีดำ และผ้าเปี้ยวเป็นสีเหลือง หรือสีอื่น ๆ สร้อยคอ เป็นสีขาว และ กะเหล็ก (กระเป๋าสเงิน) ด้วยสีน้ำตาล

ภาพที่ 56 ระบายสีชุดเครื่องแต่งกาย

1. ระบายสีเครื่องแต่งกาย โดยระบายเสื้อก่อน ด้วยสีดำ ใช้พู่กันเล็กเก็บรายละเอียด รอบๆในส่วนของกระดุม และสร้อยคอ โดยเว้นไว้
2. ระบายสีกะเหล็ก ด้วยสีน้ำตาล
3. เข็มขัดเป็นสีขาวเว้นไว้โดยใช้สีดำระบายผ้าซิ่น ให้ทั่วหน้าและหลัง
4. วาดลายผ้าซิ่น เป็นลายแดงโม โดยใช้สีขาว ชีตเส้นตรงลงมา ด้านหน้าขีดเส้นเป็นคู่
5. ชีตเส้นเดี่ยว ด้านหลัง ให้เว้นจังหวะช่องว่างของลาย ประมาณ 1 ซม. ทำลายแดงโมให้รอบตัวตุ๊กตา

6. เก็บรายละเอียดในส่วนอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น คิ้ว ขนตา ริมฝีปากให้สวยงาม

การออกแบบรูปแบบกระปุกออมสิน ได้นำอัตลักษณ์รูปแบบการทำทางการรำ การแต่งกาย ทรงผม นำมาออกแบบให้มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมของไทย ทรงดำ

ภาพที่ 57 กระปุกออมสินตุ๊กตาไทยทรงดำ แบบต่างๆ

5.3 การออกแบบตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ

การระบายสีตุ๊กตาไทยทรงดำ รูปแบบเป็นการนำอัตลักษณ์วัฒนธรรม การแต่งกาย การออกแบบตุ๊กตาไทยทรงดำแสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทย ทรงดำ ซึ่งชุมชนไทยทรงดำสามารถพัฒนาฝีมือเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

กระบวนการแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แนวคิดในการออกแบบจากการศึกษาความต้องการของกลุ่มไทยทรงดำด้านผลิตภัณฑ์ มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยสามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของไทยทรงดำ สร้างการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตไทยทรงดำ ในรูปแบบการระบายสีบนตัวตุ๊กตา สำหรับเด็กและเยาวชน

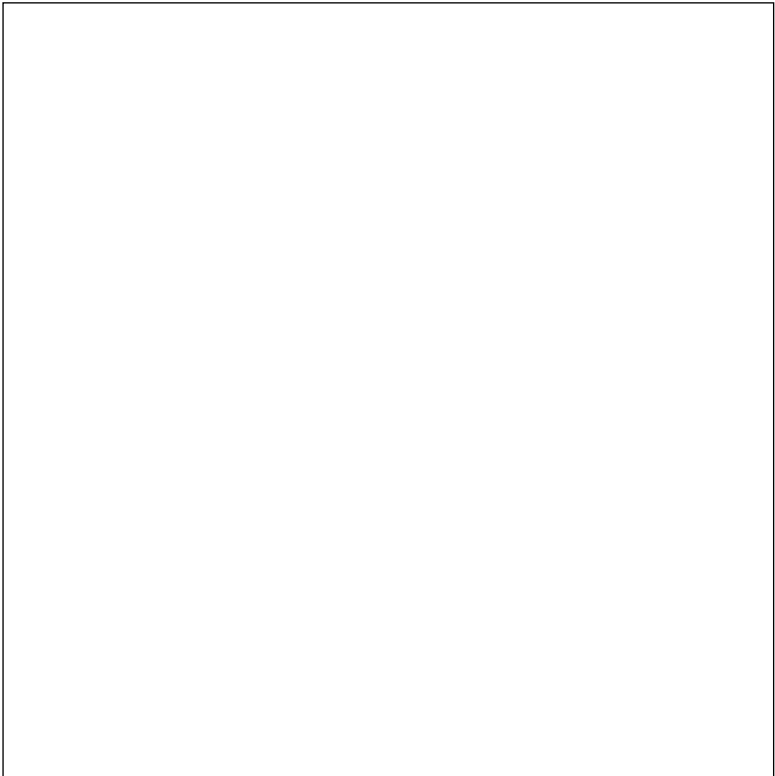
การนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย ชุดการระบายสีตุ๊กตาไทยทรงดำ ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ เป็นสร้างสรรค์สื่อศิลปะผ่านการเรียนรู้ วัฒนธรรมการแต่งกายไทยทรงดำ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างจิตใจที่อ่อนโยน ฝึกสมาธิในการทำงาน

การขยายผล นำองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำ จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำนำไปผลิตสู่ชุมชนไทยทรงดำอื่นๆ และการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน

ผลกระทบ สร้างโอกาสทางการตลาดในการผลิตตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ จัดจำหน่าย และเป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มชุมชนที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

กระบวนการสร้างตึกตาระบายสีไทยทรงดำ

การร่างภาพ สร้างแนวคิดในเรื่องสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ไทยทรงดำคือ วัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นวัฒนธรรมไทยที่โดดเด่น ผสมผสานบุคลิกท่าทางการเต้นรำ แสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มชนไทยทรงดำ

ภาพที่ 58 ชุดความรู้จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ

การทำพิมพ์ต้นแบบตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ

การทำพิมพ์ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ เพื่อผลิตตุ๊กตาให้ได้จำนวนมาก โดยใช้ยางซิลิโคน เพื่อทำพิมพ์ โดยมีวัสดุอุปกรณ์การทำพิมพ์ดังนี้

1. ตุ๊กตาต้นแบบ
2. ยางซิลิโคน
3. แก้วพลาสติกใส

ภาพที่ 59 ชุดอุปกรณ์ทำพิมพ์ยางซิลิโคน

ขั้นตอนที่ 1 นำต้นแบบตุ๊กตา มาวางในแก้วพลาสติกใส ขนาดของแก้ว พลาสติกใสต้องใส่ตุ๊กตาได้พอดี โดยมีพื้นที่ว่างรอบๆ สักประมาณ 2 ซม.

ภาพที่ 60 ตุ๊กตาวางในแก้วพลาสติกใส

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อวางได้พอดี ผสมยางซิลิโคน เทลงในแก้วพลาสติก เทใส่ให้ เต็ม โดยล้นตัวตุ๊กตา

ภาพที่ 61 ตุ๊กตาวางในแก้วพลาสติกใส

ขั้นตอนที่ 3 รอให้ยางซิลิโคนแห้ง ประมาณ 1 วัน แล้วแกะยางซิลิโคนที่แห้งแล้ว

ภาพที่ 62 พิมพ์ยางซิลิโคน

การผสมปูนปลาสเตอร์หล่อแม่พิมพ์ตุ๊กตาระบายสี

ขั้นตอนที่ 4 หล่อปูนปลาสเตอร์ในแม่พิมพ์ตุ๊กตา

ผสมปูนปลาสเตอร์ให้พอดีกับแม่พิมพ์ที่ต้องการเท วิธีการผสมปูนนำน้ำใส่แก้วปริมาณที่เหมาะสมกับขนาดแม่พิมพ์ แล้วค่อยๆ นำปูนปลาสเตอร์โรยใส่น้ำจนกว่าปูนปลาสเตอร์จะพ่นน้ำ อย่าพึ่งคน รอให้ปูนซึมลงไปสู่น้ำให้หมดก่อน

ภาพที่ 63 เทปูนปลาสเตอร์ในพิมพ์ตุ๊กตา

เมื่อเทปูนปลาสเตอร์ลงในตัวพิมพ์แล้ว รอให้แห้ง 1 ชั่วโมง แล้วค่อยแกะพิมพ์ออกมาจะได้ตุ๊กตา หลังจากนั้นนำไปวางไว้ให้แห้งสนิท อีก 3 วัน

ภาพที่ 64 ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ ปูนปลาสเตอร์
การหล่อจะได้ตุ๊กตาจำนวนมาก เพื่อการผลิตสำหรับการจำหน่าย

เทคนิคการระบายสี ตุ๊กตาไทยทรงดำ

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ ลักษณะการระบายสีตรงตามสีของวัฒนธรรมของไทยทรงดำ

อุปกรณ์

1. กระจุกอมสีน ตุ๊กตาไทยทรงดำ
2. สีอะครีลิค
3. พู่กัน
4. จานสี
5. แก้วพลาสติกสำหรับใส่น้ำ

ภาพที่ 67 ชุดอุปกรณ์ระบายสี

ขั้นตอนที่ 1 ระบายสีใบหน้าตุ๊กตาก่อน ระบายสีใบหน้า และมีมือตุ๊กตา ด้วยสีครีม 2 รอบ เมื่อลงสีใบหน้าระหว่างที่สียังไม่แห้งให้นำสีชมพูมาปิดที่แก้ม ตุ๊กตา

ภาพที่ 68 ระบายสีใบหน้าตุ๊กตา

ระบายสีแก้มด้วยสีชมพู โดยระบายจากตรงกลางแก้มแล้วค่อยไล่ออกมา เป็นวงกลม นำพู่กันแห้งปัดรอบๆวงกลมเพื่อให้สีชมพูจางไปกับผิวเนื้อของแก้ม

ภาพที่ 69 ระบายสีแก้มตุ๊กตา

ขั้นตอนที่ 2 ระบายสีผ้าเปียว

ต่อมาทำการระบายสีผ้าเปียว ด้วยสีเหลือง

ภาพที่ 70 ระบายสีผ้าเปียว

ความรู้

ผ้าเปียว เป็นผ้าแถบหรือผ้าสไบ ทำจากผ้าฝ้ายย้อมครามเท่านั้น ปักชายทั้งสองข้างด้วยลายดอกเปียว และถักขอบชายผ้าสลับสี 3 สีได้แก่ สีแดง สี ส้ม และสีขาว มีขนาดกว้าง 18 นิ้ว ยาว 72 นิ้ว จะใช้พาดบาแต่เมื่องานรื่นเริง เช่น เทศกาลสงกรานต์ผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานจะใช้คล้องคอ ในการเล่นลูกช่วง หากผู้หญิงถูกใจฝ่ายชายก็จะใช้ผ้าที่คล้องคอของตนคล้องให้กับฝ่ายชาย

ภาพที่ 71 รายละเอียดสีผ้าเปียว

ขั้นตอนที่ 3 ระบายสีกะหล่ำปลี (กระเป๋าสตางค์)

ภาพที่ 72 ระบายสีกะหล่ำปลี

ความรู้

กะหล่ำปลีคือ กระเป๋าสตางค์ของชาวไทยทรงดำ

รูปทรงคล้ายตะกร้า มีรูปทรงคล้ายตุ่มน้ำดินเผา แต่มีก้น

สอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปากกลม สานด้วยไม้ไผ่

มีสายสะพายเป็นเชือก

ระบายสีผม

ระบายสีผม เสื้อ และผ้าซิ่น ด้วยสีดำ

ภาพที่ 73 ระบายสีผม เสื้อ และผ้าซิ่น

ขั้นตอนที่ 4 ตกแต่งส่วนตา ปาก และลายผ้าจีน

ทำการตกแต่งโดยนำสีดำมาจุดที่ตา สีชมพูเขียนปาก และระบายดอกไม้ที่ทักหูไว้ ในส่วนของลายผ้าจีน คือ ผ้าจีนลายแดงโม โดยใช้สีขาวมีขีดเป็นเส้น ด้านหน้าจะเป็นเส้นคู่ 3 เส้นคู่ ส่วนด้านหลังขีดเป็นเส้นตรงธรรมดา เส้นเดี่ยวเว้นช่องว่างในแต่ละเส้นด้วย

ภาพที่ 74 ระบายสีตกแต่งส่วนตา ปาก และลายผ้าจีน

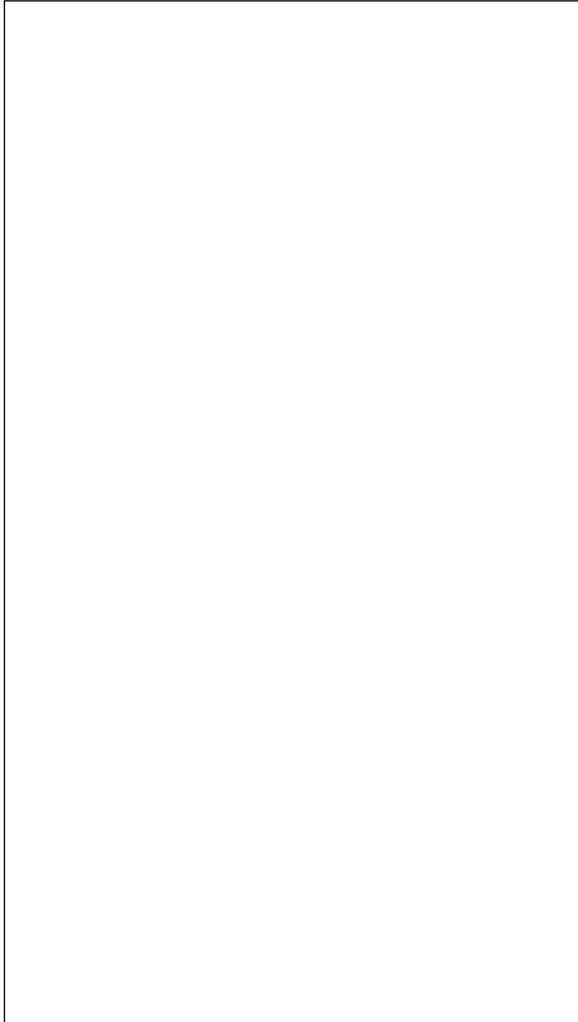
ภาพที่ 75 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ตุ๊กตาไทยทรงดำ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ

รูปแบบบรรจุภัณฑ์เป็นกล่องกระดาษ สีน้ำตาล ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ พร้อมจำหน่าย

ภาพที่ 76 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำพร้อมบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 77 บรรจุภัณฑ์สำหรับใส่ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำ

6

- 6.1 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 6.2 การบริหารจัดการและการคิดต้นทุนราคา
- 6.3 ข้อดีของการรู้ต้นทุนการขาย
- 6.4 แผนการตลาด ตู๋กตาระบายสี่ไทยทรงดำ

การบริหารจัดการและการวิเคราะห์ต้นทุนราคา

6.1 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ Products หมายถึง สิ่งที่เสนอขายสู่ตลาดเพื่อความสนใจ การจัดหาการใช้หรือการบริโภคที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตราสินค้า ความคิดผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย อาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนจะได้ ผลิตภัณฑ์ต้องมีประโยชน์ต่อลูกค้า จึงจะมีผลต่อทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องพยายามคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์หรือความแตกต่างทางการแข่งขัน
2. องค์ประกอบ(คุณสมบัติ)ของผลิตภัณฑ์ Product Component เช่น ประโยชน์พื้นฐานรูปร่างลักษณะ คุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ตราสินค้า เป็นต้น
3. การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัทเพื่อแสดงตำแหน่งที่แตกต่างและมีคุณค่าในจิตใจของลูกค้าเป้าหมาย
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะใหม่ปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น

5. กลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนาและทดสอบแนวความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นแนวความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ผ่านการกลั่นกรองมาการพัฒนาและทดสอบ แนวความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่

กลยุทธ์ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

1. นำผลิตภัณฑ์สินค้าของตัวเองให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์หาแนวทาง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ทำให้การแก้ปัญหาได้ตรงจุด

2. การทดสอบตลาดเป็นการนำผลิตภัณฑ์จำนวนน้อยออกวางตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคทดลองใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อหาปฏิกิริยาของผู้บริโภคในแง่การยอมรับตัวผลิตภัณฑ์

3. สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ผลิตภัณฑ์ขาดเอกลักษณ์ก็จะทำให้น่าสนใจลดลง

4. ปรับปรุงหรือเพิ่มตราสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อให้ดึงดูดลูกค้าถึงสินค้านั้นๆ และสามารถบ่งบอกประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์สินค้า

6.2 การบริหารจัดการและการคิดต้นทุนราคา

การบริหารจัดการ คือ การศึกษาตลาดกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ระบบการจัดจำหน่าย คลังสินค้า การจัดส่ง การขนส่ง การบริหารการขาย การบริหารช่องทางจำหน่าย เงินทุน แผนธุรกิจ แผนการตลาด การขายเป็นการบันทึกรวบรวม การทำรายงานและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนหรือราคา

การคิดต้นทุนราคา

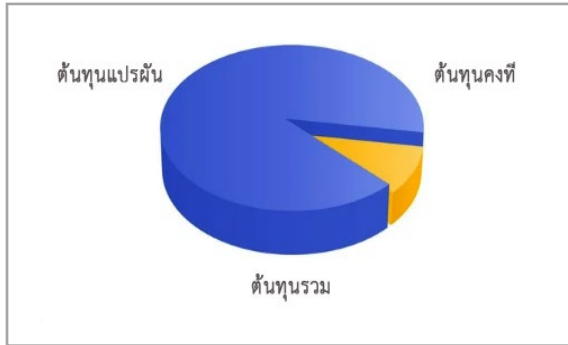
การคำนวณต้นทุนเป็นส่วนหนึ่งของระบบบัญชีและการเงินของกิจการ เป็นการบันทึกการวัดผลและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนของสินค้าของ

กิจการโดยทั่วไปการคำนวณต้นทุนจะใช้เวลาและลงรายละเอียดมากในกิจการที่ผลิตสินค้า แต่ไม่ได้หมายความว่ากิจการประเภทอื่นเช่นกิจการขายส่ง ขายปลีก ร้านอาหารหรือบริการต่างๆไม่มีความสำคัญในการที่ต้องคำนวณต้นทุนเลยการคำนวณต้นทุนสามารถนำไปใช้ได้ในทุกกิจการเพราะมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการธุรกิจดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตและต้นทุนขายของธุรกิจ
2. เพื่อสามารถนำต้นทุนทั้งหมดของกิจการมาเปรียบเทียบกับรายได้จากการขายเพื่อจะได้ทราบว่ามีการกำไรหรือขาดทุนในการขายสินค้า
3. เพื่อคำนวณหรือตีราคาสินค้าคงเหลือที่ขายได้ไม่หมดว่ามีมูลค่าเท่าไร
4. เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุมการซื้อสินค้าและจัดทำงบประมาณในการซื้อสินค้า รวมทั้งต่อราคาให้กับผู้ขายวัตถุดิบ
5. เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าสินค้าใดควรขายต่อไปและสินค้าใดควรเลิกขาย (ในกรณีที่ผู้ผลิตมีสินค้าหลายชนิด)

ต้นทุนแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

1. ต้นทุนผันแปร คือ ต้นทุนที่ผันแปรตามจำนวนหน่วยที่ผลิตหรือขาย เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าใช้จ่ายในการผลิตทางตรง เป็นต้น
2. ต้นทุนคงที่ หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะได้ขายสินค้าหรือไม่ ต้นทุนนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงตามจำนวนหน่วยที่ผลิตหรือขาย เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคา ค่าประกันภัย เป็นต้น

ภาพที่ 78 แสดงต้นทุนการผลิต

ดังนั้นต้นทุนการผลิตจะประกอบไปด้วยวัตถุดิบ+ค่าแรงงาน+ค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งทั้ง 3 รายการนี้เป็นเพียงส่วนของการผลิตเท่านั้น หากเราจะคิดต้นทุนรวมของสินค้าแล้วเราจำเป็นต้องนำค่าใช้จ่ายในการขายและดำเนินการมารวมด้วย เช่น ค่าไฟฟ้าและน้ำปะปา, ค่าโทรศัพท์, ค่าน้ำมันรถ, ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ฯลฯ เพื่อการคำนวณต้นทุนให้ใกล้เคียงความจริง หากเราคำนวณแค่วัตถุดิบ ค่าแรงงานและค่าน้ำค่าไฟฟ้า ก็อาจทำให้เราได้ต้นทุนสินค้าที่น้อยกว่าความเป็นจริงและมีผลทำให้ตั้งราคาขายที่ต่ำไปและอาจขาดทุนได้

วิธีคำนวณต้นทุนราคาขาย

1. ต้นทุนวัตถุดิบเป็นต้นทุนหลักในการผลิตสินค้า

ต้นทุนวัตถุดิบ = ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริง \times (ราคาซื้ออาหารด้วยปริมาณที่ซื้อ)

ยกตัวอย่างการคำนวณง่ายๆ เช่น วัตถุดิบได้แก่ ปูนพลาสติกเรซิน ยางซิลิโคน เป็นต้น รวมราคาวัตถุดิบที่ซื้อมาเท่ากับ 140 บาทและผลิตงานออกมาได้ 10 ชิ้น ดังนั้นต้นทุนวัตถุดิบต่อผลิตภัณฑ์ 1 ชิ้น เท่ากับ 14 บาทหรืออีกวิธีหนึ่งคือคำนวณต้นทุนวัตถุดิบจากปริมาณที่ใช้จริง จากสมการนี้

2. ค่าแรงการผลิต

ค่าแรงวันละ 300 บาท โดยเฉลี่ยผลิตได้วันละ 2 ชิ้น ค่าแรงต่อผลิตภัณฑ์ 1 ชิ้น เท่ากับ 150 บาท

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันรถ

3.1 ค่าไฟฟ้าโดยค่าไฟต่อสินค้า 1 ชิ้น คำนวณจากค่าไฟที่จ่ายจริง แต่ละเดือนหารด้วยปริมาณการผลิต

3.2 ค่าน้ำมันรถโดยคิดจากค่าน้ำมันที่ใช้จริงสำหรับการใช้งาน เช่น การขนส่งของขาย การซื้อวัตถุดิบ

6.3 ข้อดีของการรู้ต้นทุนการขาย

1. นำไปใช้ในการตั้งราคาสินค้าได้อย่างถูกต้อง

เมื่อกำหนดต้นทุนขายได้แล้วในการตั้งราคาสินค้าก็ควรพิจารณาว่าต้องการเข้าไป โดยกำหนดเป็นกำไรเพิ่มเข้าไป เช่นต้นทุนขาย 5 บาทต่อชิ้น ต้องการกำไร 1 บาทต่อชิ้น ราคาขายเท่ากับ 6 บาทต่อชิ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายตรงไปตรงมา ทำให้ผู้ประกอบการสามารถประเมินผลกำไรการดำเนินงานเพื่อใช้ในการวางแผนงานได้

2.สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ในเรื่องราคา

ผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์เรื่องราคา ในการปรับเพิ่ม ลดราคา หรือจัดการส่งเสริมการขายเพื่อให้แข่งขันทางด้านราคากับคู่แข่งได้

3.ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการผลิตได้

เนื่องจากรู้ข้อมูลต้นทุนที่แท้จริง ทำให้วางแผนในการจัดหาสินค้า หรือวัตถุดิบ หรือการจ้างแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ประหยัดต้นทุนได้

4.ช่วยลดการสูญเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตได้

เมื่อทราบต้นทุนของเสียผู้ประกอบการสามารถวางแผนในการบริหารจัดการเพื่อลดของเสียในกระบวนการผลิต ทำให้ต้นทุนสินค้าลดลง

5.ตัวเลขต้นทุนขายและกำไรทางบัญชีและภาษีถูกต้อง

การที่ธุรกิจสามารถคำนวณตัวเลขต้นทุนขายซึ่งเป็นรายการที่มีสาระสำคัญในงบการเงิน ย่อมทำให้การคำนวณกำไรสุทธิถูกต้องและตัวเลขภาษีถูกต้องตามไปด้วย นอกจากนี้จะลดความเสี่ยงในการเสียค่าปรับทางภาษีแล้ว ในกรณีธุรกิจต้องการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน งบการเงินก็มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือทำให้มีโอกาสจัดหาแหล่งเงินกู้ได้

การคิดต้นทุนขายเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเหตุให้หลายธุรกิจขายขาดทุนกันมาแล้ว การคิดต้นทุนผิดอาจทำให้คิดราคาขายผิด ยิ่งคำนวณต้นทุนได้ถูกต้องมากเท่าไร ทำให้ทราบผลกำไรบริษัทได้แม่นยำยิ่งขึ้น ช่วยลดการสูญเสียที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ เมื่อต้นทุนขายลดลง ธุรกิจย่อมมีกำไรเพิ่มขึ้นและเติบโตยิ่งขึ้น

ทุนเบื้องต้น เงินลงทุนขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นค่าวัสดุและอุปกรณ์ ทุนวัสดุ อยู่ที่ประมาณ 70% จากราคา ซึ่งราคาขายมีตั้งแต่

100-1,000 บาทขึ้นไป ราคานั้นขึ้นอยู่กับประเภท รูปแบบ ชนิดของผลิตภัณฑ์ รวมถึง ความยากง่ายและระยะเวลาในการทำชิ้นงาน

6.4 แผนการตลาด ตู๊กตาระบายสีไทยทรงดำ

กระบวนการแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาไทยทรงดำ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แนวคิดในการออกแบบจากการศึกษาความต้องการของกลุ่มไทยทรงดำด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยสามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของไทยทรงดำ สร้างการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตไทยทรงดำ ในรูปแบบการระบายสีบนตัวตุ๊กตา สำหรับเด็กและเยาวชน

แนวความคิดและที่มาในการเล็งเห็นโอกาสทางการตลาด

ชุดการระบายสีตุ๊กตไทยทรงดำ ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ เป็นสร้างสรรค์สื่อศิลปะผ่านการเรียนรู้ วัฒนธรรมการแต่งกายไทยทรงดำ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างจิตใจที่อ่อนโยน ฝึกสมาธิในการทำงาน

ในปัจจุบันการเลือกซื้อของขวัญของที่ระลึก หรือของประดับตกแต่งที่เป็นตุ๊กตาส่วนมากนิยมที่เป็นงานทำด้วยมือ (Handmade) ซึ่งมีความสวยงามคนส่วนมากต้องการเลือกซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการและของขวัญหรือสินค้าที่ดีที่สุดคือของขวัญที่ตรงตามความต้องการและไม่เหมือนใคร

การสร้างโอกาสทางการตลาดในการผลิตตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ จัดจำหน่าย และเป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มชุมชนที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- ผลิตสินค้าเพื่อสร้างตลาดใหม่ที่มีแนวคิดมาจากวัฒนธรรม
- เพื่อสร้างสินค้าใหม่ออกสู่ตลาด
- เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า
- เพื่อให้ได้กลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย
- เพื่อให้เป็นของขวัญเนื่องในโอกาสต่างๆ
- เพื่อสร้างรายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า
- เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้า
- เพื่อบรรลุความต้องการของตลาด

กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

กลุ่มลูกค้าคือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวที่ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย
ทรงดำ จำแนกออกเป็นดังนี้

กลุ่มเด็ก

สามารถเป็นการฝึกกระบายสี เพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ

กลุ่มวัยรุ่น

สามารถเป็นการฝึกกระบายสี เพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ

สามารถเป็นของที่ระลึก ของขวัญของฝาก

- กลุ่มครอบครัว

สามารถเป็นของที่ระลึก ของขวัญของฝาก

สามารถให้เป็นของขวัญหรือนำมาตั้งโชว์เพื่อประดับตกแต่ง

กลยุทธ์การทำการตลาด

การวิเคราะห์สถานการณ์

SWOT การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน

Strengths: จุดแข็ง

- 1.รูปแบบไม่ซ้ำซาก
- 2.รูปแบบสวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ
- 3.รูปแบบเป็นการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
- 3.ราคาถูก
- 4.เข้าถึงกลุ่มลูกค้าง่าย
- 5.เก็บรักษาง่าย

Weakness: จุดอ่อน

- 1.ราคาถูกจึงมีคู่แข่งเยอะ
- 2.ลูกค้ามีทางเลือกเยอะ
- 3.ต้องพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่องให้ทันสมัยนิยม

Opportunity: โอกาส

- 1.เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายง่าย
- 2.ในปัจจุบันมีสินค้าลักษณะนี้ไม่มากนัก
- 3.เป็นที่น่ายอมรับ เป็นที่น่าสนใจ
- 4.รูปที่แตกต่างไม่ซ้ำใคร

Threats: อุปสรรค

- 1.ลูกค้ารู้จักแหล่งที่ซื้อน้อย
- 2.ใช้เวลามากในการผลิตสินค้า

แผนการผลิต ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ

ภาพที่ 79 ผลิตภัณฑ์ชุดระบายสี ตุ๊กตาไทยทรงดำ

- คุณภาพ : รูปลักษณะมีเอกลักษณ์ในรูปแบบวัฒนธรรมไทยทรงดำ สวยงาม น่ารัก ไม่ซ้ำใคร

- การออกแบบสินค้า : ออกแบบมาตามรูปแบบเรื่องการแต่งกาย
วัฒนธรรมไทยทรงดำ สร้างจุดเด่นโดยการใช้รูปแบบด้านบุคลิก ทำทาง การ
แต่งกาย ของชาวไทยทรงดำ

- กระบวนการผลิตและปฏิบัติการ : เริ่มจากการเตรียมวัตถุดิบที่จะนำมา
ผลิตตุ๊กตาปูนปลาสเตอร์ และการจัดชุดผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาระบายสีไทยทรงดำ
ของที่ระลึกจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ

- ต้นทุนวัตถุดิบเป็นต้นทุนหลักในการผลิตสินค้า
วัตถุดิบได้แก่

1.ปูนปลาสเตอร์ 1 กระสอบ 25 กิโลกรัม ราคา 140 บาท	
ผลิตได้ 200 ตัว เฉลี่ยตัวละ 2 บาท	2 บาท
2.ถุงพลาสติก	7 บาท
3.สีอะครีลิก 4 สี เฉลี่ย 10 บาท/ชุด	10 บาท
4.ตลับสี 1 ตลับ มี 6 ช่อง	6 บาท
5.ฟูกัน 1 อัน อันละ 2 บาท	2 บาท
6.ค่าแรงการผลิต 1 ตัว / 5 บาท	5 บาท
7.อื่นๆ เช่น กระดาษคู่มือ ค่าน้ำ	2 บาท
ยอดรวมต้นทุนการผลิต	34 บาท

ช่องทางการจำหน่าย

- การจัดจำหน่ายหลัก ณ ร้านค้าในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัว
เขาจีน สำหรับนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เพื่อร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย
ทรงดำและจัดจำหน่ายเป็นของที่ระลึกสำหรับเป็นของฝากกลับบ้าน

- การออกแสดงงาน สถานที่ต่างๆ

ภาพที่ 80 จัดจำหน่าย ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาสิน

ภาพที่ 81 จัดจำหน่ายโดยการออกบูธแสดงงาน

แผนงานการเงินและงบประมาณ

การดำเนินการในส่วนการขยายช่องทางการจำหน่าย ณ ศูนย์		
วัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านหัวเขาสิน เงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการงบประมาณ		
ขาย (1,000 ชิ้น x 55 บาท/ชิ้น)	55,000	บาท
หัก ต้นทุนขาย (1,000 ชิ้น x 34 บาท/ชิ้น)	34,000	บาท
กำไรขั้นต้น	21,000	บาท

เอกสารอ้างอิง

ประเวศ วะสี. (2551). จุดเปลี่ยนประเทศไทยหัวใจคือชุมชน. กรุงเทพฯ : กรีนปัญญาญาณ.

ประภากร แก้ววรรณ. (2552). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาโนช กงกะนันทน์. (2559). ศิลปะและการออกแบบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเอส พรินติ้งเฮาส์จำกัด.

เข้าถึงข้อมูล: <https://the humans.sac.or.th/sac/articles/21>

เข้าถึงข้อมูล : <http://m-culture.in.th/album/170971/ไทยทรงดำ>

เข้าถึงข้อมูล : <http://packaccount.com /blog/คำนวณต้นทุนขาย>